Published and distributed under permit (No. 322), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of New York, New York. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה חמישית HATOREN גליון מא (קמא)

התורן

עתון שבועי

יוצא בכל יום ששי

התוכן

VOL. V NEW YORK, JANUARY 3, 1919 No. 41 (141)

HATOREN
Published Weekly by
HATOREN PUBLISHING ASS'N, Inc.
(A. Lubarsky, Pres.; Sol. Lamport, Treas.; Daniel Persky, Sec'y).
55 FIFTH AVENUE, NEW YORK.
Telephone, Stuyvesant 8140

מחיר „התורן“
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה אין התתימה מתקבלה
הכתובת:
Hatoren, 55 Fifth Avenue, New York

SUBSCRIPTION RATES:
One year—$4.00 Six months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One year—$4.50 Six months—$2.25
Single copy 10 cents
Entered as second-class matter March 14, 1916, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

מחיר גליון 10 סנטים

מקרב לבי אברך את ידידי יצחק רזניקוף ובת־גילו לנשואיהם. אושר ועושר ישכנו בביתם בארץ אבותינו.

קעמפ סטוארט. ראובן אייזנברג.

No. 7 (57)

מי שיש לו גליון (57) 7 של „התורן" מתבקש לשלחו להנהלת „התורן". אנו נשלם לו את מחירו בתודה.

הנהלת „התורן".

התורן

יוצא לאור על־ידי
חברת התורן

א. א. לוברסקי, נשיא
ש. לאמפורט, נובר
דניאל פרסקי, מזכיר

העורכים
ד"ר שמריה לוין
י. ד. ברקוביץ

שנה חמישית | ניו־יורק, ב' שבט, תרע"ט | גליון ארבעים ואחד

פרשת השבוע

ועידת „פועלי ציון"

לא נעים הוא מצבו של היושב על שני כסאות, או של הרוכב על שני סוסים בבת־אחת, שזה מושך לכאן וזה — לכאן. במצב בלתי־משופה כזה נמצאים, ביחוד בעת האחרונה, „פועלי־ציון" באמריקה. והמצב המשונה הזה הובלט ביותר, ונגלה לעין כל, בועידה האחת־עשרה של מפלגה זו, שנגמרה בשבוע זה בפילאדלפיה.

כפולה ומכופלת היא תכניתה של מפלגה זו, ציונית היא וגם סוציאלית. או: סוציאלית וגם ציונית. סוציאלית בשביל „הכא" (בארצות הגולה), ציונית וסוציאלית בשביל „התם" (בארץ־ישראל). סוציאלית בשביל ההוה; ציונית וסוציאלית בשביל העתיד לבוא.

והועידה האחרונה של „פועלי־ציון" הוכיחה לכל, כי לא עלתה עוד בידי מפלגה זו לאחד בקרבה כראוי את שתי המגמות האלה: הסוציאלית והציונית. הרכבה זו לא עלתה יפה עד היום, למרות עמלם הרב של מנהיגי המפלגה האמורה לאחוז את החבל בשני ראשיו, או לרדוף אחרי שתי ארנבות בבת־אחת. על כן נמצאו בועידה מבקרים ומערערים מקרב הצירים, שטענו, כי ההנהגה של מפלגתם לא סוציאלית ולא גם ציונית היא, ואינה אלא בבחינת קרח מכאן וקרח מכאן.

הועידה האחת־עשרה של פועלי־ציון הבליטה באופן בהיר את שתי הנשמות, הסוציאלית והציונית, השוכנות בקרב מפלגתם זו בצד זו ואינן מתאחדות ומתמזגות בהמסגרת המיוחדה שנתנו להן. ומפני זה מלאה המפלגה סתירות וניגודים פנימיים, המונחים בה מתחילת בריתה.

כמה יגיעות יגעו בעלי התורה והעיון שבמפלגה זו (שנתמעט מספרם בזמן האחרון, וגם אלה שנשארו, או שלא נדחו החוצה, הניחו מעט־מעט מקום לאנשי־מעשה) לגשור גשר בין שני החופים הרחוקים — העבודה הסוציאלית בגלות מצד זה והעבודה הלאומית בשביל ציון מצד זה. אולם בכל פעם אשר דרכה המציאות הממשית על גשר זה פור התפורר וקרוע נקרע, כאילו היה של נייר. גשר של ברזל, הנשען על יסודות מוצקים, עדיין לא נמתח בין העבודה הסוציאלית, הראויה לשם זה, בארצות הגולה ובין העבודה הציונית הממשית, המובילה לתחית ישראל על אדמת אבותיו בתור אומה העומדת ברשות עצמה והיוצרת את ערכיה התרבותיים.

בתיאוריה אולי יש לישב בדוחק את הסתירות והניגודים העמוקים שבקרב השקפת־עולמם של פועלי־ציון, אבל קשה, וגם בלתי־אפשר, לאחד את הניגודים

האלה, שהם מתהדרים והולכים, במעשי יום־יום של מפלגה השואפת לעבודה מתמדת ולהרחבת גבולים.

אין טומנים מרצע בשק. סוף־כל־סוף המרצע מזדקר, מבצבץ, נוקר ודוקר.

* * *

גדול הוא תיאבונה של מפלגת „פועלי־ציון" וחזקה היא שאיפתה להרחבת גבוליה. כל זה טוב ויפה. וראויים הם לשבח ותהלה על כונתם הטובה למשוך את הסוציאליים לציון ולקרב את הפועלים ובני ההמון הגדול לעבודה לאומית. אך, דא עקא, קצרה יכלתם.

אולם למרות קוצר היכולת מפזר הועד המרכזי של „פועלי־ציון" את כחותיו המועטים לצדדים שונים וגם רחוקים זה מזה. מצד אחד מנסה הוא את כחותיו להתחרות עם ההסתדרות הציונית הכללית בהעבודה לשם ארץ־ישראל (גם בקבוץ מיליונים לשם עבודה זו). ומצד שני שואף הוא להתחרות עם בעלי ה„פורווערטס" בהעבודה הסוציאלית לטובת הפועלים. וסוף דבר: הציוניים שבקרב מפלגה זו אינם מודים, או אינם מסתפקים, בעבודתה הציונית. והסוציאליים אינם מודים, או שאינם מסתפקים, בעבודתה הסוציאלית.

הועידה האחת־עשרה של „פועלי־ציון" הוכיחה עוד הפעם, כי מפלגה זו מורכבת היא מיסודות שונים: מהם הנוטים יותר לציוניות ולעבודה לאומית־תרבותית, ומהם הנוטים ביותר להעבודה הסוציאלית בגולה. מהם אידי־שיסטים גמורים וקיצוניים, ומהם עברים גמורים. על־פי הפרוגראמה והתורה של מפלגה זו יש בה מקום לכל היסודות האלה. אולם במעשה ובפועל מזכירה מפלגה זו את העגלה במשלי קרילוב, הרתומה לברבור, לסרטן ולזאב־המים. זה מושכה למעלה, זה — לאחור וזה — למטה.

ושניות זו, או שלישיות זו, ניכרת ובולטת במפלגה זו בכל: האידישיסטים מתמרמרים על נטיתה לעברית; העברים — על נטיתה ליהודית המדוברת.

ומוזר הוא המצב של „פועלי־ציון", בעמדם בתוך בין מפלגת הסוציאליים ובין מפלגת הציוניים (בלי שם־לואי). אלה קוראים להם בשם „אינטליגנטים בעלי פסיכולוגיה בורגנית", ואלה — בשם סוציאליסטים סתם. רצו „פועלי־ציון" לעשות „סינתיזה", התמזגות פנימית, בין התורות והשאיפות של שתי המפלגות האמורות, העומדות מימינם ומשמאלם, ועלתה בידם רק לחברן על־ידי תפירה גסה, שהיא מתפקעת בכל פעם אשר תגע בה יד המציאות.

סוציאליים הם „פועלי־ציון", אבל הרגש הלאומי החזק שבחלק ידוע מהם מעכב את המפלגה להשתתף בבחירת הקאנדידאטים היהודים הסוציאליים, אם אלה האחרונים אינם מודים בעיקרי הלאומיות העברית, או שהם כופרים ברעיון הגאולה הציונית. סוציאליים הם „פועלי־ציון", ובאים ציריהם אל הועידה וטוענים ומתמרמרים על שאין המפלגה שלהם עוסקת בסדור הפועלים ובתמיכת השביתות וכדומה, ונמצא, שהסוציאליות שבהם, המתנוססת על דגלם, אינה אלא אותיות פורחות בכתב, ולא יותר. ומתנצל הד"ר נ. סירקין לנגד המאשימים אותו, שמושך הוא את המפלגה לצד ימין, לציון, ומרחיקה מהעבודה הסוציאלית: „האם לא שקולה היא העבודה לבנות את ארץ־ישראל בעד העם העברי על יסודות סוציאליים בנגד העבודה לקרוא שביתה לחייטים באחד מבתי־העבודה בגולה?" אולם, כפי שנתברר בועידה האחרונה, שקולה, בעיני „פועלי־ציון" ידועים, אחת השביתות בניו־יורק, או בחירתו של הילק־

הַפְּרָט וְהַכְּלָל בַּסִּפְרוּת וּבַחַיִּים

מאת

א. אבירם.

ג.*

בודדים ונעזבים, נזופים ובדולים מן העולם הסובב אותם, משרכים גבורי שופמאן את דרכם, אט־אט, כמו על ראשי אצבעות. הם פוסעים בשבילם המיוחד ומתחבטים ומתלבטים ברשת דמיונותיהם, כצפור חרדה זו שאבד לה קנה. חסרי־אונים הם לקבוע יחס אמיץ בינם ובין הסביבה, לארוג ולשזור את חוט־חייהם ברקמה הכללית של החיים, להאחז ולהתפס ב„יש" הפשוט ולהבליע את חייהם בזרמו של הכלל, באופן שלא יהיו כ„אבלים" בין השמחים וכעצם זר בתוך הגוף הצבורי.

לא מרוב ד ע ת סובלים גבוריו של שופמאן, כי־אם מרוב ר ג ש. בדידותם איננה נובעת מהכרה שכלית מפותחת ביותר, או מאינטיליקטואליות נפרזה, המרימות אותם עד לאין ערוך מעל סביבתם, שמפאת זה הם זקוקים לפרוש מן החיים הכלליים ולהתיחד עם נפשם, — כי־אם משפעת הרגש. לא השאלות העולמיות מציקות להם: הם אינם שואלים „מה לפנים ומה לאחור", אינם מתאמצים להדור מבעד לצעיף המאפיל על המציאות ולגלות מעל פני היקום את מסך התעודה; הם אינם מבקשים פתרונים לשאלות הנצחיות של האוניברסליות ואינם שואפים להגביל ולהגדיר את מהות העולם, מהות הנפש ויחסו של ה„חלק" אל ה„כל"; אף לא הצער העולמי ויסורי הכלל מענים אותם; — הם אינם דורשים במופלא מהם ואין להם עסק בנסתרות. רק שאלה אחת פשוטה מסתובבת במחם: ל ת פ ו ס את היש ו ל ד ע ת את הממשיות. נפשם כמהה ועורגת להשתחרר ולהגאל מ„חייהם" המיוחדים, לסבך את נימי נשמתם בפקעת הכללית של החיים ולהטמע ולהתמזג עם ה„כל". אולם רגשניותם הנפרזה חוצצת בעדם וכורה תהום עמוקה בינם ובין ה„כל", וכך הם עסוקים בנבור וחטוט, פשפוש ונקור במצפוני נפשם ובמעמקי הרגשותיהם. נקרנות יתירה זו מרכיבה על עיניהם זכוכית מגדלת, המשקפת בדמיונם הבוער את מחזות החיים והופעותיהם בצורה מוגזמת ונפוחה, בצורה מופלגה ומופרזה: „חוט־השערה" נדמה להם כ„הרי־הרים" ו„חודו של מחט" — כ„פתחו של אולם", ואין להם הכח והיכולת לטעון על שכמם בפשטות ובקלות את „צרור החיים", לזקוף את קומתם, להקשות את חוט־שדרתם ולדלות מן החיים את כל מה שהם יכולים לתת, ולפיכך הם מסתובבים, אחוזי רטט תאות־החיים ופרכוסי־מאויים, בנשימה עצורה ובעינים כלות, בעוגתם הדמיונית, כ„אנשים שלא מעלמא

* עיין „התורן", גליון כט (קכט).

וויט לראש העיר, כנגד כל העבודה הציונית על יסודות סוציאליים, כנגד כל התחיה העברית.

ציוניים הם „פועלי־ציון", אבל הסוציאליות שבהם מעכבת אותם לעבוד עבודה משותפה עם ההסתדרות הציונית הכללית, גם במקום ובשעה שעבודה משותפה כזו היתה יכולה להביא תועלת מרובה לציון החדשה. ציוניים הם „פועלי־ציון", ובכל זאת מפחדים הם תמיד מפני „מה יאמרו ה„חברים"?" (כאשר הוכיח אותם הד"ר סירקין על פניהם באחת הישיבות של הועידה האחרונה).

ועד כמה מלאה היא ההנהגה המרכזית של מפלגת „פועלי־ציון" סתירות וניגודים פנימיים, היינו יכולים לראות מזה: אָמור יאמרו ראשי המפלגה, כי הלשון העברית יקרה להם, ובכל זאת היה השבועון שלהם, בשנה שעברה, מלא מאמרים הריפים נגד לשוננו הלאומית, שבטלו את ערכה וחשיבותה. ומעולם לא הזכיר השבועון שלהם דבר על־אדות העבודה העברית ועל־אדות השאיפות החיות של התרבות העברית.

יכולים היינו להראות עוד על סתירות וניגודים פנימיים בקרב מפלגת „פועלי־ציון", שרבים מהניגודים המשונים האלה נגלו בועידתה בפילאדלפיה, אולם נסתפק הפעם רק בעוד דוגמה אחת, דוגמה האומרת הכל ובשפה היותר ברורה.

אָנו מדברים על־אדות ההחלטה, שנתקבלה בישיבה האחרונה של הועידה הנזכרת, בדבר שווי־הזכויות של שתי השפות, העברית והגלותית, בארץ־ישראל. החלטה זו היא הבטוי היותר נאמן לשתי הנשמות, העברית והגלותית, השולטות במפלגת „פועלי־ציון". לשתי נשמות דרושות גם שתי לשונות. ההחלטה לא הכריעה, איזו משתי השפות האמורות היא הלאומית, יען כי המפלגה בעצמה לא יכלה עוד להכריע מי משתי הנשמות, הציונית והגלותית, שולטת בה ביותר.

ההחלטה האמורה אומרת ברור, כי דו־פרצופים להמפלגה של „פועלי־ציון". פעם היא מבליטה את הפרצוף הציוני ופעם את הפרצוף הגלותי. הדבר תלוי בזה: להיכן היא פונה, לצר ימין או לצד שמאל.

וְעִידַת הָרַבָּנִים הַמַּטִיפִים.

גם היהדות האורתודוכסית באמריקה החלה להסתדר ולהתאגד לפי משאלותיו ותביעותיו של הזמן החדש וצרכיו החדשים. נסיונות שונים נעשו בעת האחרונה במקצוע זה. מהם שעלו יפה במדה ידועה, ומהם שלא הצליחו.

אחד הנסיונות החדשים בדרך ההסתדרות של היהדות האורתודוכסית באמריקה היא „אגודת הרבנים המטיפים". בשבוע שעבר היתה להם הועידה השניה, שנמשכה כשלשה ימים. צעירה היא אגודה זו. רק את הפסיעה הראשונה עשתה בדרך התפתחותה, ועוד לא בָאה השעה לחרוץ משפט על מעשיה ועל מקומה בחיינו הצבוריים והלאומיים. כל התחלות קשות, וגם קושי מיוחד יש בדבר לסדר ולארגן את היסודות של היהדות המשמרת בשביל עבודה חיה ופוריה.

הרוח החיה של הועידה השניה ל„אגודת הרבנים המטיפים", שבאו אליה, מלבד רבנים, גם ראשי אגודת הקהלות במספר רב, — היו הרבנים ד"ר ב. דראכמאן, ד"ר שמואל ביכלר, ד"ר מוזס היימסון והרב ש. ל. הור־

הדין", נזופים ומנודים, רחוקים ומרוחקים מן המציאות והממשיות, ומתקיימים קיום אגין ונדכה, עלוב ופגום. אמנם מזמן לזמן הם חוגרים את שארית כחותיהם, מאזרים זיקות ומסתערים בעוז על המבצר הדמיוני, החוסם בעדם את דרך החיים; אולם עצמיותם ו„תוכו־נפשם" התמו עליהם את פסק־הדין „מנא מנא תקל ופרסין": הם נושאים את ה מ ו ת בקרבם, כחיה זו, שחלף אותה חין הצייד — וישע אין, והצלה אין.

ישות ה„מחיצה" משמשת מקור של ענויים רוחניים לגבורי שופמאן מטפוס א', אולם לא פחות מהם סובלים הגבורים מטפוס ב', שהפשיטו מעל החיים את רקמת התכלת, העוטה אותם, וגללו מעל פני היקום את מסך הקסמים, הנסוך עליו. ע ר ו ת החיים ומערומי המציאות, שנגלו לעיניהם, שדרו את כל היופי והקסם, העדנה והרוך, הזיו והזוהר, השפוכים על־פני חלל ההויה, הרסו את האילוזיה, הנותנת טעם לחיים ומשבחתם, הממתיקה ומנעימה עלינו את יסורי ההויה והדוחפת אותנו ב מ ק ל ־ נ ו ע ם להרבות קנינים בחיים, להזק ולהדק את חבורנו אל המציאות ולהעמיק את שרשינו בקרקע החיים. לפיכך יבש מקור חיותם, דלל וחרב מעין קיומם, פג חומם ונסתלקה מהם שכינת החמדה. הם מרגישים באביב הפורח את נשימתו הזועמה של הסתיו, בשמי־התכלת הם רואים את ענני־העופרת הכבדים ובפרחי־עדן הם חשים את רוחות הכמישה והבליה. וכך הם עומדים לפנינו ערטילאים, ריקים ומנוערים מכל שאיפה וכמיה, עשוקים ושדודים מכל תסיסה חיונית. חורת־מות מכסה את פניהם, כצמחים הללו, שרוח רעה הכתה אותם והובישה את לשדם, ואחוזי יגון אלם, עקת־הלב ולחץ־הרות, הם משרכים את דרכם, תועים ונדחים, בודדים ועזובים. הם מרגישים את תמרוריה של הנשמה, שאין לה בעולמה כלום, ואת הצער האין־סופי של אפיסת כל הסערות וכל האילוזיות...

אף־על־פי שתכונותיהם של שני הטפוסים האמורים מתנגדות זו לזו תכלית הניגוד, הנה יש בהן צד שוה אחד: הן מעמידות את נושאיהן בקרן־זוית של החיים, פורעים בהם את שווי־המשקל, משמיטים את הבסיס מתחת לרגליהם ומשאירים אותם בבחינת „ספק חי ספק מת", תלושים ועקורים, ערירים ונעזבים.

לכאורה, נראים הטפוסים האלה כמפלי החברה, כ„נמושות" וכ„עומדים מחוץ למחנה", אולם באמת הם משמשים ראי נאמן לראות מתוכם אותם דמרומי־המחשבות, צללי־הרעיונות ורפרופי־ההרהורים, המוצאים להם מקום בלבו ובמחו של כל אדם מן הישוב, הרגיל לחשב את השבון עולמו. אמנם מעטים האנשים, הנמצאים בעולם ב„צורתם הטהורה" של הטפוסים האלה, אולם ב„תמונת זעיר־אנפין", בצורה של „ראשית־המחלה", נפגוש אותם על כל צעד ושעל.

על מי, למשל, לא היתה היד הגדולה והכבדה של המחיצה? — מי לא הרגיש — לוא גם הרגשה עמומה וסתומה — בקיר־הברזל, שהחיים מעמידים על דרכו של האדם, כאומרים לו: „עד כאן"? — אבל יותר מזה מציק לו לאדם „חוסר כל מחיצה", כלומר:

ווין, המזכיר של האגודה. הם, אלה הארבעה, הטביעו גם את חותמם, חותם היהדות העתיקה בצורה מחודשת מעט לפי רוח הזמן, על הועידה, והם גם קבעו את סדריה ומשטריה, דבר שאיננו כל־כך נקל בכנסיה של רבנים ומטיפים, שלכל אחד ואחד מהם יש חפץ, ולאחרים גם בשרון, לדרוש, להטיף וגם להתפלפל, שלכל אחד ואחד מהם יש דעה קבועה והשקפה מסוימה על היהדות ועל צרכי הצבור העברי.

מסדרי הועידה האמורה ידעו לעשות לה פרסום. לתכלית זו השתמשו במכשירי התעמולה המודרנית, כמנהג אמריקה. טלגראמות של ברכה באו אל הועידה מראשי כנסית הדת הנוצרית, מראשי הממשלה ומרבי־המדינה וגם מגדולי היהודים. ועוד חדוש אחד בכנסיה של רבנים אורתודוכסים. הם הזמינו את העתונאי המפורסם במדינה זו, את העורך והסופר ארתור בריסביין, לנאום נאום — והוא גם בא ונאם נאום מצוין.

הצעות רבות וחשובות העלו על שלחן הועידה בנוגע לשמירת הדת העברית והרוח הלאומי. הועידה טפלה ודנה גם בשאלות החנוך העברי. ובכל הענינים האלה נתקבלו החלטות רבות־הערך. ובאותה שעה שבועידה של „פועלי־ציון" בפילאדלפיה נמנו וגמרו וגזרו, כי זכות אחת ומשפט אחד לשפת הגלות ולהשפה העברית בארץ אבותינו (היו גם כאלה אשר דרשו, כי שפת־הגלות תהיה השלטת בארץ־ישראל), באו הרבנים והמטיפים וראשי אגודת הקהלות בועידתם הם וקבלו פה אחד, כדבר המובן מאליו, כי השפה העברית היא היא שתהיה השפה הלאומית והשלטת בציון המחודשה. כן נתנו רוב הרבנים, בועידה האמורה, את יתרון השיטה של „עברית בעברית" בלמודי תלמוד־התורה על־פני יתר השיטות.

כן חשובה היא ההחלטה לברוא אגודה של כל הקהלות העבריות בעולם, למען תהיה, כדברי הד"ר מ. פיינטאל, „תורה אחת ושפה אחת לכולנו".

עתה נשאר לנו לחכות ולראות, עד היכן מגיעה ידם של הרבנים והמטיפים להוציא את ההחלטות, שקבלו בועידתם השניה, לפועל ולמעשה, שלא ישארו דבורים יפים, הפורחים באויר.

הרבנים והמטיפים לא הסתפקו בקטנות; בדרישותיהם והחלטותיהם תפסו מרובה — היעשו, לכל הפחות, מעט? האם היו רק נאה דורשים, או אולי יהיו גם נאה מקיימים? — ימים ידברו.

עַל הָאוּנִיבֶרְסִיטָה הָעִבְרִית

מאת

ד"ר חיים וויצמאן.*

הרעיון ליסד בלי אחור אוניברסיטה עברית בירושלים עורר בחוגים ידועים את הרושם, כי יש בזה נסיון לצמצם את כל הציוניות בגבול התרבות, לשנות את הציוניות המדינית לציוניות רוחנית בצורתה היותר מוגבלה וכו'. זהו מושג שוא. אנכי וחברי הקרובים לי הננו עומדים על בסיס הציוניות המקיפה, המאחדת ומתווכת בין התפקידים היסודיים: הפוליטי, הישובי והתרבותי. ובשביל זה ביחוד אנחנו חושבים את יסוד האוניברסיטה לדבר שאין לדחותו.

* „על הסף", ירושלים, תרע"ח.

ראית החיים בצורתם ה„אמתית", כשהם חשופים ומעורטלים מרשת־הקסמים הדקה, המאפילה עליהם. הומה ומהמה האדם בכל אש־מרצו אחרי עניני החיים, מעמיד לו סולמות של תכליות ומטרות שונות זה על־גבי זה וזה למעלה מזה, מגבב ומערם תלי־תלים של שאיפות ומאויים, הצעות ומעשים, עבודות ופעולות, ובונה לו בדמיונו פלטרין נאים ומגדלים פורחים באויר, והנה הציצה עינו הצצה כל־שהיא מבעד ל„מחיצה" וראה את עולמו ראיה שלמה וגמורה, ראיה שנתפכחה מן ההרגל ונתפרצה מתוך תחומי החושים, המעיבים את ההכרה הבהירה, — ומיד ניטלו ממנו טעם החיים, הנאת הקיום וחדות ההויה. כל הקשרים האמיצים, המקשרים אותו אל המציאות, הותרו, הרגשת היופי פקעה, והכל נראה לו באופן כה זר ומשונה, כתמיה גדולה אחת ארוכה, ריק־התוכן ונעדר־המטרה, מבלי כל קשר בין ההופעות והגלויים השונים בינם לבין עצמם ובינם לבינו, ורגש של לאות ועיפות יתקוף אותו, רגש שיש בו כדי לשלול את החיים על כל תורותיהם וחוקיהם, מצוותיהם ושכרם, ושיש בו כדי להמית מיתה גמורה ומוחלטת את הכח החיוני, המפעפע ומחלחל בקרבו, ולהוציא מעומק לבו את הקריאה הישנה־החדשה: „הכל הבל!"

תיתי לו להפץ־הקיום הטבעי, הנטוע בקרבנו, שהוא עומד תמיד על המשמר, מחזיק בכל כחו בצעיף־החיים, מערים על האדם בערמומיות שונות, עושה לו מעשי־להטים ואחיזת־עינים, בונה לו מחיצות לפנים ממחיצות, באופן שאם תפול האחת, תגן עליו השנית, מעביר לפניו את מחזות־החיים על כל שפעת גווניהם וגווני־גווניהם, כשהם שפוכים באור רך ומתוק, מלטף ומלבב, וצבועים בצבעים מקסימים ומכשפים, משקיע אותו בעולם העשיה ומעסיק אותו בשאיפות ומטרות, מגמות ותכליות שונות. באופן זה הוא מטריד אותו מעולם ההסתכלות הקרה, איננו מניח לו להתפכח משכרון־החיים וממשמש לו תריס בפני רגשות ומחשבות, שיש בהם משום סכנת הקיום, „כפירה בעיקר" ו„הפיכת הקערה על פיה", ושומר על אילוזית־החיים, שלא תפגם תומתה ותשתאר שלמה ומוצקה.

ואם אמנם יש אשר יחלוף במחו של האדם ניצוץ של מחשבה הצופה ומורדת, מחשבה החפצה „לעקור את הכל" ולהוציא את הבסיס מתחת לרגלים, מיד יסובו עליו „שומרי החיים" בכל כלי־זינם ולא יתנוהו להתלקח לשלהבת הורסת ומכלה, ושקע ודעך הניצוץ הבודד בין המון כל המחיצות והכסויים, הלבושים והקרומים, העטיפות והכריכות, הנאצלים ומשתלשלים בקביעות בלתי־פוסקת מ„עולם העשיה" והממלאים את כל חללי ההוית זו ועל־גבי זו וזו למעלה מזו...

על־דבר הערך הקולטורי של האוניברסיטה למותר הוא, כמובן, להרבות דברים. אָנכי רק רוצה להזכיר שוב לבעלי הספקות, כי בתנאי הגלות כל עבודה תרבותית היא גם פוליטית — ואולי היא גם האמצעי העיקרי של העבודה הפוליטית. בתנאי הגלות קשה עד מאד לברוא מוסדות לאומיים, אשר יהיה להם אופי פוליטי ברור, ואשר יאַחדו ביחד עם זה את יהודי כל הארצות. תחית התרבות העברית הנה, אפשר בשביל כך, היא לבדה הצורה הנאמנה והקיימת לעבודתנו הפוליטית העולמית. עוד עלולות להיות בעתיד תקופות לא מעטות, עת בארץ זו או אחרת תכבד עלינו, לרגלי תנאי המקום, העבודה הגלויה בדרך האחוד הפוליטי של היהודים. ואולם השפעת האוניברסיטה, שגבולי המדינות לא יעצרו בעדה מעבור, תסייע תמיד למרץ הפוליטי הלאומי ותעזור לנו לעבור את ה„נקודות המתות". אָנכי בעצמי הנני אחד מעובדי המדע, ובעיני, כמובן, חשובה יותר מכל המטרה המדעית של האוני־ברסיטה. ואולם ביחד עם זה עלינו להכיר באופן מוחלט, כי האוניברסיטה העברית עלולה להיות לכח פוליטי מניע, כח כביר אשר כל מרחק לא יהיה לו למעצור, מרכז־אונים, אשר ממנו יצא זרם־עוז לכל פזורי היהדות.

ואולם בתקופה הנכחית ביחוד מקבל הערך הפוליטי של האוניברסיטה חשיבות יתירה. אנחנו עומדים ברגע קשה עד מאד! מצד אחד — עבודה מיסדת במדה רחבה אפשרית היא רק בזמן, שיש יכולת להסיע המוני אנשים ולהעביר סכומי־הון גדולים. בזמן המלחמה אין גם להעלות דבר כזה על הדמיון. וגם בשנים הראשונות שלאחרי המלחמה נהיה מוכרחים להתחשב עם התקופה, אשר בה ילכו וישובו לקדמותם סדר העולם ובנינו. הדבר מוטל בספק אם נוכל, בטרם אשר יקבלו החיים את דמותם הרגילה, להביא לידי שמוש בארץ־ישראל את כל כחותינו האצורים בקרבנו, יען כי מפוזרים הם הכחות האלה על־פני כל הארץ. ומצד שני יתאַמצו מתנגדינו, ביחוד בתקופת המעבר הזאת, להתגרות בנו למען הכרע אותנו. ובשביל כך חשוב בשבילנו ביחוד עכשיו לאחוז בתכנית עבודה, אשר, ראשית, אפשרית היא גם קודם שישוב להיות בעולם סדר־החיים הרגיל, ואשר, שנית, עלולה היא יותר מכל תכנית עבודה אחרת לאחד את המפלגות השונות שביהדות, ואשר, לבסוף, בטוחה היא מתגרות מתנגדינו יותר מכל סוג־עבודה אחר. ברור באופן כזה, כי מפעל האוניברסיטה עומד בפני כל התביעות.

פעולת האוניברסיטה יכולה להתחיל בטרם אשר משברי ים החיים ינוחו כולם מזעפם. הנסיון הראה, כי הרעיון על־דבר אוניברסיטה עברית מעורר תשומת־לב גם בקרב החוגים, אשר לכל שאר גלויי הציוניות הם מתיחסים באיבה או בשויון־נפש. יותר מזה — היו מקרים, עת חוגים בעלי השפעה שבתוך היהדות נמשכו אל הציוניות רק הודות לרעיון על־דבר האוניברסיטה. ולבסוף — בעצם טבעו של מפעל האוניברסיטה טבוע הבטחון נגד כל התנפלות של איבה. העלילות, אשר יפגעו בנקל — ביחוד בתקופת מעבר — בכל דרישה ישובית או פוליטית, אין להן שליטה, או אינן באות בחשבון כלל ביחס למפעל קולטורי.

ואולם גם בשביל „קולוניזאציה", במובנה היותר צר, אין האוניברסיטה כלל וכלל דבר שלול־ערך. הנסיון המוגבל של הגימנאסיה היפואית הוכיח את זה למדי. איש לא יחליט בנפשו להכחיש, כי הגימנאסיה מלאה תפקיד חשוב בתור כח מושך ביחס לחוג ידוע של מתישבים — היא נהיתה לגורם ישובי ממשי. משפט זה יתאַמת במדה עוד יותר רבה ביחס לאוניברסיטה. עלינו לזכור, כי זרם העולים, אשר נחכה לו, יבוא מארצות קולטוריות. בשבילנו חשוב עד מאד לקבוע באופן מוחלט את ההכרה, כי הכניסה לארץ־ישראל איננה קפיצה לתוך המחשכים, איננה ירידה תרבותית. האוני־ברסיטה תסיר את המעצור הזה, שעל דרך רבים הוא גדול מאד. אלפי צעירים, מלאים כח עלומים, יעלו לארץ־ישראל רק בגלל האוניברסיטה — ורבים מהם יקבעו בארץ את מושבם. המתישבים האלה יהיו בעיקר מורי דרך ומסדרים, והם יגררו אחריהם גם עולי־גולה חדשים.

אינני רוצה להגיד בזה, כי במפעל האוניברסיטה כלול „הכל", או לוא גם „העיקר". אין מוקדם ומאוחר. אָנכי עומד בכל תוקף על בסיס הציוניות המקיפה, אבל בתכניתה של הציוניות צריכה האוניברסיטה, בעיקר עכשיו, לתפוס מקום חשוב.

את תכנית האוניברסיטה — בתור התחלה — אני מתאר לי באופן כזה.

ראשית — הפאלקוטט ללמודי הרפואה עם כל מחלקותיו ועם כל מוסדותיו התלויים בו: הלאבורא־טוריות והקליניקאות. חוץ מתפקידיו הרגילים, שיש לו למכון־למודים כזה, הוא יכול להיות גם גורם חשוב בהטבת מצב הבריאות שבארץ ולהיות לעזר רב במלחמה נגד המחלות המיוחדות השוררות בארץ־ישראל. אני מצדי חושב, כי טוב יהיה לכונן את המכון הזה בהתאם אל הפאקולטטים ללמודי הרפואה אשר בצרפת — עם מכינה מיוחדת לשעורים במדעי הטבע, שתהיה כעין מחלקה בפני עצמה. את מוסד־ההתחלה הזה אפשר יהיה להרחיב ברבות הימים ולהפכו לפאקולטט מיוחד ללמודי הטבע.

שנית — מחלקה ללמודי הפילוסופיה, או, אם תחפצו בשם אחר, ללמודי היהדות — מין Faculte de Lettres. למכון־למודים זה צריך להיות תפקיד כפול. אחד מתפקידיו יהיה לתת השכלה כללית רחבה בספרות ובפילולוגיה, במדעי הסוציאולוגיה והכלכלה. התפקיד השני — דעת היהדות. בזה נכללים, כמובן, למודי חקירה בהיסטוריה העברית, בשפה ובספרות הישנה והחדשה. אבל בזה כלולה גם דעת הפרובלימה היהודית לארצותיה, הצד החברתי והצד המשפטי שבשאלה זו. הפרובלימות הישוביות לכל ענפיהן השונים; השאלות הלאומיות, האבטונומיה בגלות, שאלת הלשונות, התנועות שבקרב היהדות וכו' — כל זה ישמש לנושא מדעי, אשר תקבע

לו שיטה. מכון־הלמודים הזה יחנך עסקנים צבוריים במובן היותר רחב של המלה הזאת, וברבות הימים יטביע את הותמו על החיים החברתיים אשר ליהודי כל העולם. מאמין אנכי, כי עוד יבוא יום, עת השפעת מכון־הלמודים הזה תגדל לא רק בארץ־ישראל עצמה, אלא גם בארצות הגולה תחייב דעת הקהל את כל עסקן צבורי, התובע תפקיד פחות או יותר חשוב בחברה, כי ישב, אם הרבה ואם מעט, בתוך כתלי בית־הלמודים הזה.

לכונן בית־מדרש למדעים כזה הוא דבר קשה עד מאד. לי נדמה, כי במקרה זה אין אנחנו צריכים להשתמש בתבנית קבועה, ישישנה מכבר. עלינו להזהר שלא לברוא בית־למודים מטפוס בתי־המדרש הידועים בשם Rabbinerschulen או Hochschulen fuer Wissenschaft des Judentums. להיפך, דמיוני מתאר לי, כי תוסד בימה גדולה, אשר מעליה יטיפו באופן חפשי טובי בניו של העם העברי. אנחנו נזמין אנשי מדע יהודים מכל ארצות תבל, אשר במשך זמן מוגבל יקריאו שעורים במקצוע המדע שלהם לפני קהל בלתי מצומצם, אשר ישתתפו בו גם אלה הקרואים תלמידים וגם שומעים חפשים. ביחד עם השעורים האלה יהיה מקום גם לשיחות אינטימיות בין המורים ובין שומעי לקחם, כאותן שיחות־הלמוד המצויות באוניברסיטות שבגרמניה והידועות בשם סימינארים, אשר ישתתפו בהן בעלי הכשרונות מבין התלמידים, המקדישים את עצמם לחקירת מקצוע מדעי מיוחד.

כבר בראשית הוסדה של האוניברסיטה העברית צריך לתפוס מקום חשוב יסודה של תחנת נסיונות לחקלאות. יכול להיות, כי תחנה זו איננה צריכה להמצא בירושלים, אלא במקום אחר, המתאים יותר למטרתה, אבל ארץ־ישראל היא ארץ קטנה, והאוניברסיטה הלאומית, אשר מרכזה יהיה בירושלים, יכולה להתפזר בכל הארץ. תחנת־נסיונות כזו אפשר בנקל להרחיב ולהפכה למחלקה מיוחדת ללמודי החקלאות.

עיקר אחד מוכרח להיות טבוע באופן עבודתנו: כל מה שעתיד להוסד צריך להיות נעשה בעזרת הכחות היותר מוכשרים ולהבנות באופן היותר טוב. מוטב לנו שניצור בתחילה את המוסדות הללו בתבנית לא גדולה, אבל שישמשו כגרעינים בריאים, אשר מהם יתפתח ברבות הימים אורגאניזם חזק. לנו דרוש מה שטוב ומה שיפה ביותר!

אחד ממכשירי־האוניברסיטה היותר חשובים היא, כמובן, ביבליותיקה המסודרת באופן טוב. חוץ מזה נחוץ לברוא הסתדרות, אשר תתחיל בלי איחור לעסוק בהכנת הספרות הלמודית הנחוצה בשפה העברית.

תפקידנו הוא מורכב וקשה, אבל גמול רב שמור בצדו.

וּבְלוּעַ־הַדְּמָמָה, לָךְ אֶאֱרֶה חֶרֶשׁ...

מאת
ש. האלקין.

וּבְלוּעַ־הַדְּמָמָה, לָךְ אֶאֱרֶה חֶרֶשׁ
מִצְּלִילֵי מַנְגִּינַת שַׁלְוָתִי:
בִּכּוּרֵי הַיּוֹפִי, נָטַעַתְּ בִּי בְּשׁוֹגֵג,
הִרְגַּעַתְּ בּוֹ סַעַר נִשְׁמָתִי·

וּבְלוּעַ הַדְּמָמָה, לָךְ אֶאֱרֶה חֶרֶשׁ
חֲלוֹמוֹת, רַק נַפְשִׁי הִצְמִיחָה:
אֶל תְּרוּמַת הָרָזִים הַכְּמוּסִים, בְּלִי דַעַת
טִפַּחַתְּ בַּעֲרֻבָּתָהּ הַצְּחִיחָה·

וּרְשָׁפִים לָךְ אֶאֱרֶה, עוֹטֵי זִיו תְּכֵלֶת
כִּדְמָמַת הֵיכַל לְבָתִי:
אֶל מִנְחַת שַׁלְהֶבֶת חֲדָשָׁה, בּוֹ עָלְתָה
הַפַּעַם לְאֵל אַחֵר זוּלָתִי·

וּנְשׁוּקֵי גַעְגּוּעַי עָלַיִךְ, אֶת אֵלֶּה
לָךְ אֶשְׁלַח לְצִירִים, יְחִידָה:
אֶת־חִידַת־הַפְּלָאוֹת, לִי חָדוּ נְעוּרַי,
הַפִּתְרוֹן הָאֶחָד לַחִידָה·

מאת
שלום־עליכם

חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף

תרגום
י. ד. ברקוביץ

(המשך).

יצוא יצא לקראתי בן־אדם זה בעוד תנומה על עפעפיו וכפה של משי חבושה לראשו, עומד ומשפשף את עיניו ומציץ עלי מן הצד, מקרן צפונית־מערבית:

— מה שלומו של יהודי, רב יעקב־יוסיל?

מחשבתי הראשונה היתה: „היודע הוא? או אינו יודע? דומה, שאינו יודע? ואפשר, שיודע הוא?"...

— מה תשאל לשלומי? — אני אומר. — הלא שמעת את שמע אסוני בדבר השקים?

— מעשה זה, הוא אומר, כבר עלו עשבים בו, ואתה לוא תשמיענו חדשות הפעם... האם לא ימצא תחת ידך, פייגלי, מעט מיני מרקחת? מרגיש אני טעם־פגולים בפי מחמת שינה... — אומר בירנבוים לאשתו ומעוה פניו.

„נו, מכיון שחשקה נפשו של זה במיני מרקחת, סימן הוא לו, שאיננו יודע עדיין כלום!"... — כך אני מהרהר בפני עצמי ופותח עמו בשיחה על עניני־רוח ודברי־הבאי, שאינם מעלים ואינם מורידים. מרגיש אני, כי מעי המרמרו בבטני, כי מועקה שמה מחנק לגרוני, כי כחותי הולכים וכלים — בא קצי; עוד מעט ואפול על פני ארצה, עוד מעט ארים את קולי ואצעק: „ה ו י, ב נ י י ש ר א ל, ר ח מ נ י ם ב נ י ר ח מ נ י ם, ח מ ש ה ו ש ב ע י ם א ל ף!"... עד שראה הקדוש־ברוך־הוא ביסורי ושיחתי הגיעה לעצם הענין, הוא דבר הרבית.

— יש בידי, ארוני בירנבוים, אני אומר, לתת לך מעט רבית. כלומר: יכול אני עכשיו, אני אומר, לפרוע את הרבית, המגיעה לך על חשבון השטר.

— האה, הנני מוכן ומזומן, בכל הדרת הכבוד! — אומר הוא לי וטועם מן המרקחת בכף קטנה.

— כמה רבית, אני אומר, תגיע לך איפוא?

— רוצה אתה, הוא אומר, לדעת את החשבון, או אולי מתכוון אתה גם לשלם כסף?

— לא, אני אומר, כוונתי הפעם לשלם כסף ממש.

— פייגלי, הוא אומר, הבי־נא הנה את ספר־החשבונות...

כיון ששמעתי את הדברים האלה, מיד היתה רוחי: „עלוב־נפש זה איננו יודע עדיין בין ימינו לשמאלו"...

לאחר שסלקתי את הרבית, אמרתי לו:

— כתב־נא איפוא, במחילת כבודך, בספר, ארוני בירנבוים, כי קבלת מידי את הרבית על חשבון שטרי, בן שורה 2289, מספר 12.

— כתבי־נא, פייגלי, הוא אומר, בספר — על חשבון שטרו, בן שורה 2289, מספר 12.

„אינו יודע ולא כלום!" — אני מהרהר בפני עצמי ונכנס עמו בשיחה בענין השטר, כי אין כדאי לו לאדם להחזיק שטר־גורלות ולשלם עליו רבית, ומה יהיה גורל השטר להבא?...

— כלומר: כנגד מה אתה מדבר את הדברים האלה? — אומר הוא לי ומציץ עלי בעין אחת מקרן צפונית־מערבית.

ממבט־עינו זה חלשה דעתי. המבט הזה לא מצא חן בעיני. המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... ואף־על־פי־כן הבלגתי על סערת־רוחי ואמרתי לו:

— להודיעך, ארוני בירנבוים, כי דברתי את הדברים האלה כנגד זה, שהוצאות השטר מרובות מכפי שויו. הייך, אני אומר, שכדאי היה לך להבא להפחית קצת ממדת הרבית. הלא סוף־כל־סוף לא תמול שבתנו יחד, אנשים מכרים אנחנו זה כבר, שני שכנים הדרים בכפיפה אחת...

— לא, הוא אומר, שאל את כל אשר תשאל — ורק את הדבר הזה לא אוכל לעשות! רצונך לפרוע רבית במלואה — מוטב, ואם לא — שלם תשלם לי את כספי ואת השטר תעבוט לך במקום אחר.

— ואפילו היום? — אני שואלו ולבי פועם כהולם פעם: טיק־טיק־טאק! טיק־טיק־טאק!

— ואפילו לאלתר! — אומר הוא.

— הא לך איפוא את כספך! — אני אומר לו ועומד ומניח לפניו את מאתים הקרבונים שלו ולבי מפרכס לצאת החוצה!

— קחי כסף! — אומר הוא אל פייגלי אשתו, והוא עצמו כופף ראשו אל כוס התה ומקנח שתיתו בכף מרקחת. נפשי גחלים תלהט, נפשי נכספת וכלה לראות את השטר, והוא פורש ואוכל מרקחת להנאתו! כל רגע ורגע נוטל חלק מחיי, ממעט את דמי ולשדי! ואף־על־פי־כן אני כובש את יצרי בלבי. הלה חומד מיני מרקחת — יאכל לו בכל אות־נפשו ותערב עליו אכילתו! הרי לא מדת דרך־ארץ היא, שיהא אדם דוחק את חברו ורודפו על צואר. ולפיכך אין לי תקנה אלא לישב ולשאת את בשרי בשיני ולהמתין לו עד אשר יביא לידי גמר את כל המרקחת כולה. המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... אולי תמצא ימצא תחת ידך מעט מרקחת... טפו! רצוני לאמר: גלום־קטורת של טאבאק?

קצור הדברים, במה אנכי עומד? עומד אנכי באותו בר־נש, כשהוא יושב ואוכל לתיאבון מיני מרקחת. לאחר

שאָכל את המרקחת ומחה את שפתיו, פנה ואָמר לי:

— ובכן, רב יעקב־יוסיל? את הכסף הלא כבר קבלתי מידך, את הרבית הלא כבר סלקת לי, — אין לי איפוא עתה אלא לקום ולהחזיר לך את שטרך?

— כפי הנראה, כדבריך כן הוא! — אני מעמיד פנים מתוך קרירות־רוח ולבי מתעלף בי מרוב שמחה.

— אבל זו רעה חולה, הוא אומר, כי אין ביכלתי היום לתת לך את השטר.

הדבר יצא מפיו, ואני הרגשתי פתאום, כאילו נתר לבי ממקומו וכל חושי התבלעו. דומה הייתי כנופל ממרומי שמים לתחתיות ארץ. כיצד יכולתי אָז לעמוד על רגלי — לא אָבין עד היום הזה.

— מה פשר הדבר הזה, אדוני בירנבוים? — אני אומר. — למה לא תוכל להחזיר לי את שטרי?

— משום — הוא אומר — שאיננו בידי.

— אם כן, — אני אומר — היכן הוא?

— מונח הוא על חשבוני — הוא אומר — בבית־הבאנק.

כששמעתי מפיו את הדברים האלה, נחה דעתי קצת. נתתי את לבי להרהר בדבר ושקעתי במחשבות.

— למה — הוא אומר — ועל מה זה אתה מהרהר כל־כך?

— לא כלום. — אני אומר. — עומד אני ושואל את עצמי: הרי שלחן, והרי לביבות — ומי יביא לנו את הכף?

— הדבר פשוט. — הוא אומר. — מחר אני נוסע העירה, ואָביא לך את השטר.

— לוא יהי כדבריך! — אני אומר וקם ונפרד ממנו ועושה עצמי כפונה ללכת, ומיד אני שב על עקבותי.

— אבל מה תאמר, אדוני בירנבוים, לסוחר ואיש־מעשה כמוני היום? את הכסף החזרתי לך, את הרבית סלקתי לך, השטר עדיין מונח בידך, — הלא תתן לי, לכל הפחות, פתקה על השטר?

— מה תועיל לך פתקה זו? — הוא אומר. — וכי איני נאמן עליך למאתים קרבונים בלא פתקה?

— ואפשר, שהצדק אתך? — אני אומר ופונה ללכת אל הדלת ושב עוד הפעם על עקבותי.

— לא, — אני אומר — לא נאה הדבר. אין זה מנהג סוחרים. המניח שטר בידי אחרים, עליו להוציא פתקה... אם אתה לוא שמעני, אדוני בירנבוים, אל־נא תסרב הפעם, קום ותן לי פתקה... כי למה זה לא תתן לי פתקה?...

ופתאום קם בירנבוים זה ממקומו ויצא לחדר־המטות וקרא אליו לאחורי הפרגוד את פייגלי אשתו.

— בי, אדוני! — אני אומר. יודע אני, על מה ולמה קראת לך את פייגלי אשתך! רצונך לצוות עליה, כי תשלח את הנערה המשרתת לקנות את העתון. היום יום שני במאי, ואתה רוצה איפוא לעיין בעתון, אם לא זכה שטרי בכסף. למה לך לטרוח טרחת־חנם? הנני ואבשר לך אָנכי את הבשורה, כי שטרי זכה אָמנם, בעזרת השם יתברך, בכסף רב!

לשמע הבשורה הזאת נתכרכמו פני בעל־דברי.

— האמנם? — הוא אומר. — יהי אלהים עמך! בכמה איפוא זכה השטר?

— זכה זכה — אני אומר — מלוא קומצו, כה יתן אלהים וכה יוסיף לכל בני ישראל. ומטעם זה, אני אומר, רוצה אני לקבל פתקה מידך — המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?...

— הלא פי הוא המדבר אליך — הוא אומר: — יהי אלהים עמך ויגיעך אפילו לרי"ש האלפים. האמינה לי, כי עיני אינה צרה בך וברכתי יוצאת מעומק הלב. ואף־על־פי־כן, בכמה זכה השטר? למה אתה ירא להגיד?

— אדוני בירנבוים! — אני אומר. — מה יועילו לנו גבוב־דברים ואריכות־לשון? השטר זכה בחמשה ושבעים אלף קרבונים, והוא מונח בידך. את הרבית סלקתי לך, את הכסף החזרתי לך, — השב לי את שטרי! אומר אתה, כי אין השטר תחת ידך, כי שמור הוא בבית־הבאנק. — קום־נא איפוא ותן לי פתקה, ויקיץ הקץ!

מה אומר ומה אדבר — עיניו של בר־נש זה נהפכו פתאום בחוריהן ופניו נצתו כאש. ראיתי את האיש הזה, כי ברע הוא, אָז קמתי והטיתיו הצדה ואָחזתי בידיו ואָמרתי לו בלשון זו:

— ידידי! חוס־נא עלי וחוס על עצמך. השמיעני את חפצך, ונתפשר בינינו. אל תענה את נפשי חנם. אין בי עוד כח לעמוד על רגלי. הגידה לי, בכמה אתה רוצה, ותן לי פתקה על השטר. הן מתנחם אתה לשוא — בלא פתקה לא אצא מעל פניך, לפי שחמשה ושבעים אלף הם!

— מה אומר ומה אענה אותך? — אומר הוא ועיניו בוערות כגחלי־אש. — נביא־נא את הדבר הזה לפני אנשים, וישפטו בינינו. ככל אשר יאמרו האנשים, כן יקום וכן יהיה.

— מה יועילו לנו אנשים? — אני אומר. — מוטב, שנהיה אנחנו בעצמנו לאנשים. שמעני, בירנבוים, בשם אלהים השבעתיך, הגידה לי את חפצך, ואל יגיע הדבר לרבת רבים, ואל נהיה לצחוק בעיני הבריות!

— רק אנשים ישפטו בינינו! — הוא אומר. — כל אשר יאמרו האנשים, אותו אשמור לעשות...

ראיתי ונוכחתי, כי לא תהיה תפארתי על הדרך הזאת, אָז פתחתי את הדלת וקראתי לאיש־שלומי, העומד שם מאחרי המזוזה לעד: „זיידיל! עכשיו אתה יכול ללכת מפה!" שמע זיידיל ונשא את רגליו ויצא והעביר שמועה מסוף העיר ועד סופה, כי שטרו של יעקב־יוסיל העלה חמשה ושבעים אלף, וכי השטר מונח בידי בירנבוים, וכי בירנבוים אינו רוצה להוציא את השטר מידו!... ודי היה לניצוץ זה בלבד להצית את המדורה! לא היו רגעים מועטים ובני העיר נסבו על בית בירנבוים

[illegible] ... מדברים בבת־אחת, הכל מתרגשים [illegible] זה לזה: „שטר“... „יעקב־יוסיל“... „בירנבוים“... „[illegible]“ [illegible] את עלבוני, ונמצאו ביניהם בעלי־נפש, אשר [illegible] באגרופם על־גבי השלחן, ויש מהם שהבטיחו גם להכות לחי, לפרק עצמות, לשבור זרוע עם קדקוד, להרעיש את [illegible] עד היסוד. עד שנמנו וגמרו באותו מעמד [illegible] את כל הענין כולו למשפטו של הגביר. כל אשר יחרוץ הגביר, כן יקום וכן יהיה. — ואז קמנו כולנו, בנערינו ובזקנינו, ופנינו ללכת אל בית הגביר.

וזאת לך לדעת, כי הגביר אשר בעדתנו הוא איש תם וישר ומצניע־לכת, אדם כשר והגון במאד מאד. בטבעו של זה, שהוא בורח כל ימיו מענינים אלו של קטטות וסכסוכים ופשרות — אין עסקו בכך. ואולם עכשיו, כשפרצו כל אנשי העדה לביתו והרימו קול־[illegible]: „[illegible]!“ [illegible] את [illegible] [illegible] [illegible] עליהם נענה להם וקבל על עצמו להשקיט את הסערה, ואנחנו כתבנו והתמנו בפניו, כי מוסרים אנו את כל הענין לשקול־דעתו, ועל־פיו יקום דבר, ובירנבוים עלוב־הנפש אנוס היה על־פי הדבור לכתוב את השטר על שם הגביר, [illegible] [illegible] אם [illegible], או מהרהים נבע [illegible] [illegible] את השטר מבית־הבאנק, וכל אשר [illegible] עלי הגביר לשלם לבירנבוים — אותו אשלם. המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... ככבור [illegible] כי בזה כבר נגמר הענין, תם ונשלם? חכה [illegible] עד כאן לא [illegible] [illegible] ורק מכאן [illegible] ... [illegible] כי יש לי שותף לשטרי. וכי ראית מימיך יהודי מחזיק לעצמו שטר שלם, באין לאחרים חלק בו?... מי הוא איפוא השותף? השותף אחי הוא, עצמי ובשרי, הניך שמו, והוא יושב באחת הערים הקטנות, הסמוכות לעירנו. [illegible] נתתי את השטר במשכון לאותו האיש [illegible] בירנבוים [illegible], כוונתי היתה להפך: על־ידי אני נתן הוא, זה אחי, את השטר במשכון לאותו האיש בירנבוים... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... ואולם ענין זה מעשה בפני עצמו הוא, שאני חייב לספר לפניך כמות שהוא, לכל פרטיו ודקדוקיו, למען [illegible] יתבאר יתבין, עד היכן הדברים מגיעים.

[illegible] [illegible] אנכי באחי בהניך. [illegible], כי חנני אלהים ונתן לי אח עד מאה ועשרים שנה והניך שמו, — מה אומר ומה אדבר? הלא אין [illegible] של איש לדבר סרה באחיו, בעצמו ובשרו, כמאמרם: „גרוף אפיך ומשה להייך ויבהיקו פניך“... [illegible] על האמת אין לכסות... אין אנחנו [illegible] איש בכבוד אחיהו... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... אמנם יהי־נא הדבר גלוי וידוע לפניך, כי אני לא התעלמתי ממנו מעולם, וכל הטובות והחסדים, אשר עשיתי עמו, יעמדו־נא לי עד בוא יומי האחרון. יכול אני להתפאר נגדה־נא לכל יודעי ומכירי, כי אנכי העמדתיו על רגליו, אנכי סעדתיו וכוננתיו בעזרת השם יתברך על מכונו והבאתיו עד הלום... ולא משום שרוצה אני לפאר ולרומם את [illegible] כפרתי לך את כל זאת... המבין אתה, עד היכן [illegible] מגיעים?... ובכן, דומה אני, כי מאחר [illegible] שטר־גורלות ומבקש ממני למכור את השטר, או לתתו בעבוט, ולקבל במחירו מאתים קרבונים ולשלוח לו את הכסף, — הלא מותר לי לעשות כן? האף אין זאת?... אלא מה? תאמר: שטר זה טרחתו מרובה והנאתו מועטת — חייב אדם לטפל בשטר, לשמור את השטר מכל משמר, להבטיח את השטר באחריות, לשלם עליו רבית? — מה איכפת לו לזה? ולא עוד, אלא עכשיו, לאחר ששלח אלהים את הברכה והשטר העלה כסף רב, [illegible] בבירנבוים? מי כלה את [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עד אשר מצא את [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שבמותו?... אז חרה בי אפי ולבי נרתח מאד: מאחר שרוח נמוכה לך ונפש שפלה, לכן תדע את תנואתי! „היכן מצאת כתוב, אני אומר, כי השטר שטרך הוא?“ „אלא אם כן, הוא אומר, של מי הוא?“ „עד שאתה שואלני, אני אומר, של מי הוא — הכה נקום ונסע העירה [illegible] את השטר מידי זרים, כי לא דבר ריק הוא, אני אומר, חמשה ושבעים אלף הם!“... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... אמור מעתה: כלום בזה כבר נכתב עוני? כלום אין לי שוב כפרה, אלא שיעמוד אחי, עצמי ובשרי, לעשות שערוריה בביתי לעיני כל אנשי העיר? להכות באגרוף על שלחני? [illegible] בחמתו?... השומע אתה? באמת אמרו: „מזנב החזיר אין עושים מצנפת לכבוד השבת“... אז שבתי ואמרתי אל לבי: למה לי להתנגח פה ולריב עם אחי חנם? [illegible] מיליון איש עומדים ומקנאים בנו על [illegible] אשר נפרד בחלקנו, ואנחנו, שני אחים, בני אב אחד ואם אחת, מתקוטטים ומריבים זה עם זה. [illegible]: השטר שלי הוא. וזה אומר: השטר [illegible] הוא... בושת וכלימה! הלא צריכים אנחנו להפקיע תחילה את השטר מרשות זרים, ואחר־כך [illegible] איש עם אחיו די־שבענו, — הכן דברתי, אם לא. [illegible] את פי איש גס־הרוח — ויענך! מתכוון אני לאחי להניך אני מתכוון, יסלח־נא לי אלהים לחטאת־שפתי... שהרי אילו הקדים זה לבוא אלי ולגלות לי את סודו והשמיעני מתחילה את הדבר המציק לו במסתרים; אילו ספר לי למפרע, כי השטר הזה איני שטר פשוט, כשאר השטרות שבעולם, אלא אליה וקוץ בה, וכי המעשה לא מעשה סתם הוא, אלא מעשה בעצם העומדת בגרוננו, — כי־אז הלא ידעתי את אשר עלי לעשות... ואימתי נמלך אחי הניך לגלות לי את דבר העצם? — לאחר שכבר כלה כל הקצין, לאחר שהשטר כבר נמסר לרשותו של הגביר.

והוקר בית־הדין הטיל על השטר אסור בבית־הבאנק, ואותנו העמיד לחקירה ודרישה, כלומר: החוקר בית־הדין בקש את כל אחד ואחד מאתנו לטרוח ולבוא אחר כבוד ולהתיצב לפניו ולספר לו דברים כהויתם, לכל פרטיהם ודקדוקיהם: מאין, הוא אומר, בא לידי השטר הזה. ומה ענינו של בירנבוים אצל השטר? ומה מעשהו של הגביר בכאן? — חקירה ודרישה כהלכתה! תאמר: מה לו להוקר בית־הדין ולכך? ולמה לו לדעת את כל זאת?... הלא פי הוא המדבר אליך, כי המעשה הזה לא מעשה פשוט הוא, אלא מעשה בעצם! והעצם לא עצם פשוטה היא, אלא מין עצם, העומדת בגרונך, לא לבלוע ולא להקיא!... רצונך לדעת, מאין נתגלגלה אלינו עצם זו? — עצם זו נתגלגלה אלינו בזכותו של אחד הנזירים או אחד הכמרים... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... במקום זה, ששם יושב אחי הניך, מתגורר נזיר או כומר מן הכמרים, ואחי נושא ונותן עמו זה ימים רבים באמונה, לווה כסף ממנו ומוכר לו סחורתו, ושניהם חיים בשלום ובשלוה, באהבה ובאחוה ובריעות... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?...

(המשך יבוא)

שִׁירַת רַבִּינְדְּרַנַּתְ טַגּוֹר הַהוֹדִי

מאת

[illegible]

ב׳.

אל־נא נשכח, כי בקשת האלהים הזאת אפיית היא לכל המזרח, ונמצאת במדה מרובה בהודו. טאגור הוא הודי מן ההודים, ותרבות עתיקה קבעה בו את רשמה העמוק. אף־על־פי שינק מן הספרות האנגלית, הודי הוא בשרשי נשמתו.

מה בין תרבות המערב לתרבות המזרח, ובפרט לתרבות ההודית. תרבות המערב נוסדה על החומר: על המדע, על הטבע, על שלמות מכונתית, על הכח ועל הקדמה; ותעיקרה, תרבות המזרח, וביחוד ההודית, נתבססה על הרוח: על הדת, על התעמקות הנשמה ועל שלמות ארחית. מצד אחד השכל וההגיון; מצד שני הנפש והנבואה. הפילוסופים ההודים מעידים על עצמם: „תרבותנו היא תרבות רוחנית". ומבחינה זו יש הרבה נקודות דומות בין ההודות והיהדות: „לא בחיל ולא בכח, כי־אם ברוחי" הוא עיקר משותף לשתיהן. ולא עוד, אלא כשאנו מקבילים, כאמור למעלה, את שירי טאגור עם התהלים, מוצאים אנו, שהם שוים בכמה צדדים. מובן, שדמיון הזה נמצא גם־כן באיתם המשוררים העברים הספרדים של ימי־הבינים, ששאבו את תמרם הספרותי מהתהלים. ניבים כמו „צמאה נפשי לאל חי", או „אדני אלי אתה", או „אחת שאלתי מאת יהוה אותה אבקש שבתי בבית יהוה כל ימי חיי", — הם

רביעית שיר השגת־אלהים הטמירה, המיוחדת ללב המזרחי. יחד עם זה נזכיר את „שיר־השירים" בתור סמל האהבה בין אלהים ואדם, או בין אלהים וכנסת ישראל; ולא משום שהשיר הזה, בראשית צביונו וצורתו, היה מוקצה למטרה רוחנית נסתרת כזו, אלא מפני שאחר־כך דרשו את שיר־האהבים הזה לרמז. וכך מדבר טאגור כמה פעמים על האהבה השמימית כעל אהבה ארצית; למשל:

„אמנם יודע אני
אין זה כי אם אהבתך,
אהה דודי שאהבה נפשי —
אור־זהב זה המפזז על העלים,
מפרשיעב אלה העננים המפליגים ברקיע
רפיף זה העובר, העוזב את קרירותו
על מצחי.

אור־השחר הציף את עיני,
ויהי ברכתך השלוחה ללבי
פניך נוטים עלי ממרום,
עיניך משקיפות יתור עיני,
וישר לבבי ונגרים

אבל, אחרי כל הדמיון הזה אנו רואים, שיש הבדל גדול בין ההודות והיהדות. אמנם שתיהן „קרבת אלהים יחפצון", קרבה בלתי־מתווכת; אך מלבד צד־שוה זה נלאה למצוא אמונה משותפת לשתיהן. מושגן בענין מדות האלהים נבדל למאד. לפי היהדות, האלהים הוא שכל מפשט, אדון כל הרוחות, בורא נעלה על הבריאה. הוא אחד ויחיד, ולא ישיגוהו משיגי הגוף. לפי מאמר הכמינו המפורסם: „הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו". ובנגוד לתורה הזאת ההודים אינם מיחסים לאלהים הויה נפרדת: ישותו נמצאת בכל — בשמים ובארץ, בנשמות ובגרמים. בין „מקום" ו„אל" אין הבדל מסוים — כל־הבריאה הוא האלהים. אנו יודעים, כמה נגרר אחרי השיטה הזאת שפינוזה היהודי. ושוב אנו נזכרים, שאף חז"ל אמרו: „אין מקום פנוי בלי שכינה"; אבל ה„שכינה" היא רק „אצילות", רק השפעה אלהית, ולא אלהים ממש בכבודו ובעצמו. ואילו ב ר ה מ ה של ההודים הוא האלהים — הרוח, והוא העולם — הכוכבים, הוא ה„סוף" וה„אין־סוף". הכל בכפיפה אחת: האדם והחיות והצמחים ותבל ומלואה — הכל אחד, והאחד הזה הוא האלהים.

יכולים אנו לאמר במאמר אחד: היהדות מאמינה באחדות הבורא, וההודות מחזקת באחדות הבריאה.

ומענין מנקודתנו, מפני שגם אנו מזרחים אנחנו, ששתי האמונות השונות האלו לא אמונות בלבד הן, לא „דת" גרידא נבדלת מהחיים הלאומיים, אלא תרבות מקושרת ומאוגדת באופן חי בקיום האומה. הנוצריות, שרובה מערבית ומקצתה מזרחית, הבדילה את הדת מהחיים, ומתוך זה יצרה תרבות חמרית, מדעית, אכזרית; אבל ההודות והיהדות, שכולן מזרחיות, אגדו את הדת

את החיים באחת, ומתוך כך יצרו כל אחד יפי תרבות, תרבות רוחנית, שירית, רחמנית.

ובמעמקי התרבות ההודית־הנבואית הזאת, תרבות של בקשת־השגת־אלהים, פרחה וזרחה שירתו של רבינדרנת טאגור המזרחי, הדורש אלהים, משורר נצחיות הנשמה, אחדות הבריאה ועדנת־אלהיות של עולם התחתון.

* * *

שירתו של טאגור באמת מעדנת לנו את עולם התחתון, שאנו דרים בו, בכח היופי, שהוריד אלינו מהעולמות העליונים. נחוץ לנו איש כמוהו, שיוציאנו מכהותנו ומיאושנו. נחוץ לנו איש, אשר יורנו, כי עדיין לא פג טעם היצירה. וכי לא מביטים אנחנו במרחבי הטבע במבטנו הצר ובזלזול הבא מתוך ההרגל? ההגלה נגלתה אלינו היצירה כאילו אך יצאה מידי היוצר? היתחדשו בנפשנו בכל יום ויום פלאי ששת ימי בראשית? התהדר ברבנו אמינה אחרית, עיר נוטית, בהרבה־שנים, המעניר החיים יתן לכל? הרואים אני את היופי מתחת הביעה, את הבדרית מתחת היונה, את האמת מתחת הצרמית, את פרחי האביב הנצרי מתחת לפאי הדורות.

עיפים אנו וקפואים מתוך עמל החיים, והוא מעודד ומחמם את רוחנו. אין אנו רואים אלא אפיסה תמידית, הרג ואבדן, הירוד משוגעים, המכרכרים בבית־הקברות; והוא מראה לנו חיי־עולם, צמיחה ופריחה, משחק נפלא של כחות אדירים, המרקדים מלידה למיתה וממיתה לאפפי לידות! הוא מרגיש, והוא מורה בני את החדשות, שהיים מאריכים פעמים בתוך הבריאה. אין שום דבר מת, הכל חי, אפילו אבן הדומם: כל העולם חי הוא. ואני רק דרך מן החיים העשירים, הזורמים מקצה אל קצה והחיונית העצמית הזאת, שוטפת הלאה, הלאה, עד שמכה גלי־זמרה בשמים ממעל ובארץ מתחת, הלא רב העולם העינים מנפש המשורר:

אותו זרם־החיים הזורם בעורקי

יומם ולילה

הוא רץ תוך העולם ומרקד

בהלם מחולות.

אותם החיים הם הצומחים בששון

מעפר הארץ

תוך ראשי עשבים רבי מספר

ומכים גלים כאנים

של עלים ופרחים

אותם החיים הם המתנדנדים

בעריסה הימית

של לידה ומיתה.

בגיאות ושפל.

מרגיש אני, כל איברי נאדרו

ממגע עולם־החיים הזה.

וגאוני מפעימת הדורות

המרקדת בדמי

בזה הרגע.

השיר הזה מחזיק כל תורתו של משוררנו. ובזה אסיים. לא שאבתי את כל החומר; אך מקצתו דליתי. יש עוד הרבה פנים לענין הזה שלא גליתי, ואני אך הראיתי את תמצית רוחו של טאגור. כשאני לעצמי, אני מרגיש, שכדאי הרוח הזה להעשיר את רוחנו אנו, ולהכניס תוך חיינו רגש של אלהות היפי ושל יפי האלהות.

„נשמות חיות הן הן יפיו של עולם“ — אמר באקון האנגלי.

„חיים ויופי הם הם נשמתו של עולם“ — סבר טאגור ההודי.

ואנו?

הערת המערכת. — מחבר המאמר הזה, החותם בשמו העברי, הוא ד״ר יואל בלוי, הידוע במאמריו בספרות האנגלית־היהודית.

ציוניות לְמַעֲשֶׂה

(על־דבר הועידה השנתית הראשונה, שהיתה ל„האגודה הציונית של מהנדסים בנויורק במוצאי־שבת י״ב א׳ ויום ב׳ כ״ה ב־ח ב״ט ה־

יהודיש דצמבר).

מאת

א. ש. אורלאנס.

—

יהודים כי יתאספו, ציוניים כי יכנסו לישיבה לתנות נגעיהם ותביעתם על ארץ־ישראל, לא חזון יקר הוא אצלנו, ביחוד בזמן האחרון. הציוניות בחיי עמנו היא ענין חיים עכשוי ואין מרמיצים בדברים עראיתיה, ואפילו כשהדברים תופסים מקומם של מעשים. לפיכך, כשמתכנסים יהודים בעלי מעשה מוסמכים לועידה, מהם מהנדסים, הרופאים, כימאים, וכיוצא באלו, העוסקים במדע למעשה, ומוצאים ישיבות אחדות למשא־ומתן, בדת מה לעשות בארץ־ישראל כדי לספק את צרכי החיים של ישוב נאור בשביל המוני בני עמנו, שינהרו אל הארץ, — הרי אנו עומדים לפני חזיון חדש וחשוב בהתפתחות הציוניות בארץ זו, חזיון הראוי שנקדמנו בברכה.

לפני שנה וחצי בערך, בועידה הציונית בבאלטימור, נתנו ציונים אחדים, מהנדסים ואינגינרים, כימאים, ארדיכלים והקלאיים ויסדו את „האגודה הציונית של מהנדסים“, שמטרתה היא: „א. לערוך חקירה ודרישה בדבר מתנות־הטבע בארץ־ישראל; ב. להשב ולעבד את תכנית הקמתה ובנינה של ארץ־ישראל בדרך המדע, ולעזור על יד עוזרי־מאבד; ג. לפתח את התעשיה האפשרית של הארץ“. המיסדים ראו אגודה זו כראות ה„ועדה לשירות־הצבור“ (פובליק סירוויס קומישן) העתידה של ארץ־ישראל, בטעותם לחשוב, כי רק על־פיה ישק כל דבר הנוגע לבנין הארץ. בנדון זה הלכו בעקבות

באי־כח הציוניות באמריקה, ולכן שכחו, או אפשר לא ידעו כלל, כי הישוב החדש לא מתמול הוא; כי מלבד יהודים בערי בונה יהודה באמריקה ישנם עוד יהודים באירופה ובארץ־ישראל גופה, שהקדישו את כל חייהם ללמוד את ארץ־ישראל מכל צדדיה, ובעבודתם הלאומית ובתקותם ואמונתם חיים הם עד בוא הרגע המאושר, רגע התגשמות חלומנו הגדול, והם הם יהיו החלוצים ומורי הדרך שלנו, כשהם מזוינים בידיעות מרובות ובנסיון העבודה, שנצבר עמל בנכונות הרבה. מנהיגי אגודת המהנדסים תפסו את התפקיד הזה בהרי העצמם את העבודה, שהם מבקשים רק בעתיד מעשים הנבונית המדעיים שיש להם כבר. הם רצו „לכבוש" את הכל, הרבות יצירת ספרי־למוד עברים לכל הדרי ההנדסה, מבלי שים אל לב, כי בענין זה עוברים רק שנים רבות אחרים ומומחים הרבה. מעשים רק עברו על האגודה שמונה־עשר חדשים ללא תוצאות ממשיות; המנהיגים גששו באפלה למצוא את הפתח בשביל הפין־העבודה שלהם, שיקרבם אל המטרה, ולא מצאוהו. אולם הם קיימו את האגודה עד הועידה, והדבר זה כיבד מפעל חשוב הוא. כי עכשיו הרי יש לנו אגודה של אנשי מדע יהודים, ששמו את ארץ־ישראל על ראש שאיפותיהם הלאומיות והאומנותיות, ועל־ידי הדרכה טובה אפשר יהיה להוציא מהם תועלת מרובה בשביל הקמת ארצנו ובנינה.

המהנדס היהודי בריה חדשה הוא ברחובנו. עד לפני עשר או חמש־עשרה שנה היו רק מעטים מאד מהמתלמדים היהודים בארץ זו, שבררו את מקצוע ההנדסה לדרך פרנסתם בחיים, כי „האומנות הטכנית", לפי תנאי העבודה בארץ זו, עושה את בעליה לפועל שכיר, והיהודי המתלמד רוצה קודם כל למצוא בלמודיו את הדרכים שיזכוהו לרשות עצמו. מפני טעם זה ומפני עוד טעמים שונים, שנים במעלה, בחרו המתלמדים שלנו בהבנית הרפואה, רפואת־שנים ועריכת־דין, עד ששטפו את הרחוב היהודי בבעלי אומנויות אלו והתחילו דוחקים איש את רגלי אחיו. אז התחילו הרבה מהם לפנות אל מקצוע ההנדסה, כי שמעו כי „יש שבר בארץ": העבודות הגדולות באמריקה התחילו לבנות מבשרי־דרך־הבר והבאה כבירים, כמו מסילות־הברזל התחתיות בניו־יורק ובפילאדלפיה, ועוד מכוני־צבור שונים, שבשבילם היו דרושים הרבה מהנדסים. וידועה העובדה, כי בכל מקום אשר הממשלה מציעה עבודה, היהודים הם הראשונים הקופצים עליה, מפני טעם פשוט זה, כי אצל הממשלה דרושה בחינה קודמת לקבלת משרה ובחינות־התעלות העלית ממדרגה למדרגה, ובשיטה כזו של עבודה אי־אפשר להבחין בין יהודי ולא־יהודי, כי־אם בין העומד בבחינתו ובין זה שאיננו עומד. במרצע ההנדסה בידיה יש הרבה חברות, המעבידות אינגינרים, שאינן מקבלות יהודים כלל, ובמדינות רבים יש אשר יהודים מתקבלים, אולם האנטיספמיות שם היא של שנאה וכזו הרבה. ולפיכך רב תמיד מספר המהנדסים היהודים העובדים אצל הממשלה, ומפרים רב רב הרבה בחשבות העבודה, והאנטיספמיות היא כזית יהודית. בגלל שתי הסבות

האלו: דוחק המקום באומנויות חפשיות אחרות ושפע העבודה אצל הממשלה, נתרבו המהנדסים היהודים בארץ זו, ועכשו יש רבי מספר הגון של צעירים בעלי־כשרון, שבתנאים יותר נוחים היו יכולים לפעול הרבה במקצוע שלהם.

אולם המהנדס היהודי בכלל איננו שבע־רצון מעבודתו וכבן היא עוזבת בכל עת ובכל שעה שיציעו לפניו עבודה המתאימה יותר אל רוחו. ושלש סבות עיקריות ישנן לזה של המהנדס היהודי אל המקצוע שלו: ראשית כל, היהודי אינדיווידואליסט הוא מטבעו, ומשטרח ועמל שנים רבות כדי להגיע למטרתו בשדה האומנויות החפשיות, שוב אינו רוצה לעמוד ברשות אחרים כל ימיו; שנית, ההנדסה בארץ זו, מפני חלוקת העבודה השוררת בה ומפני ההצעה של עובדים המרובה תמיד ובשנים בתרין אני מדבר: ושתי השנים האחרונות רק יוצאות מן הכלל על הדרישה עליהם, איננה משלמת היטב, ואין בה כדי לתת לבעליה את הספוק הנפשי, שכל אדם אינטליגנטי מבקש בעבודתו; שלישית — ולרבים זוהי הסבה העיקרית — בעוד שבעלי האומנויות החפשיות שרוי כמעט תמיד בתוך עמם הם יושבים (הרופא והרופא־השינים מוצאים את לחמם בשכונה יהודית ועורך־הדין הלקוחות שלו לרוב יהודים הם) — המהנדס היהודי נמצא תמיד בסביבה זרה, סביבה, שאפילו אם היא סובלת אותו, קשה לו להסתגל אליה. טבעי הוא הדבר איפוא, שבתנאים בלתי־נוחים כאלה ישא המהנדס היהודי את נפשו לשיטה חברתית כזו, שתסיר את המכשולים הנזכרים מעל דרך התפתחותו האומנותית והכלכלית. את התנאים הרצויים הוא רואה כעת בארץ־ישראל הנגאלה. בארץ־ישראל עברית — מרגיש המהנדס היהודי — יוכל לא לבד לעבוד מתוך הרחבת־הדעת, כי־אם גם להשתלם יותר בעבודתו ולהגשים את חלומותיו האומנותיים.

הכרה זו של האפשרויות הגדולות בארץ־ישראל בשביל מהנדסים יהודים הכתה שורש עמוק במחות צעירינו בארץ זו, ואפשר לפגוש עתה ביניהם אנשים, שעוד אתמול התנכרו לתנועה הציונית, הנכונים היום להקדיש את כל חייהם לישוב ארץ־ישראל. ובהכרה זו של אפשרות העבודה בארץ־ישראל התאספו המהנדסים היהודים בשבוע זה והנו בכובד־ראש על־דבר אופן עבודת ההכנה בארץ זו לתכנית הישוב בארץ־ישראל. השאלה הראשית לפני הועידה היתה: כיצד להתחקות על טיבה של הארץ ומתנות־הטבע שלה, כדי להספיק את אמצעי ההקלאות והתעשיה בשביל ההגרה החדשה לארץ. התכנית זו נתקבלה בועידה, אחר וכוח ממושך ומענין במשך יום תמים, כי הועד הפועל החדש של האגודה יגש מיד לעבודת החקירה והדרישה של אפשרויות הארץ וצרכי צבור הי, הנושא את עצמו, על סמך של הנחות קבועות למפרע. כלומר: הועדים המומחים למקצועות שונים יעבדו את תכנית הצרכים של ישוב עברי חדש מסוים באיכותו, המפוזר במספר ידוע של ערים ומושבות סמוכים, ביחס אל הרכוש הטבעי של הארץ,

כדי לדעת איזו סניפי החקלאות והתעשיה אפשר יצירי לפתח בארץ־ישראל מיד, כדי לספק את צרכי היישוב ו[illegible] עבודה לאנשים. ריזולוציה זו מבוססת, במובן [illegible] שנתקבלו [illegible] הציונית [illegible] כי הארץ „לא תמכר לצמיתות“, וכי התעשיה בארץ [illegible] על יסוד [illegible]. אגודת [illegible], שנוסדה כבר על־ידי ההסתדרות הציונית באמריקה בתור סוד־המומחים היועץ שלה, תבוא בדין ודברים עם שאר [illegible] הציונית, [illegible] ממשית בארץ־ישראל, כדי לבוא לכלל דעה אחת בכל הנוגע לישובה של הארץ. האגודה החליטה לפתוח בקרוב לשכת־מודיעין לעניני החקלאות והתעשיה בארץ־ישראל, וכן גם תשלח ועד של מומחים ללמוד את תנאי הארץ.

הריזולוציה בדבר הכנת העבודה ועבוד תכניות של ישוב [illegible] בועידה [illegible] עירית. אולם דבר אחד נתברר בועידת המהנדסים הציוניים: כי יש לנו מספר הגון של בעלי־כשרון ויודעי־דבר בהלכות ההנדסה והחקלאות, הנכונים בכל עת לנסוע לארץ־ישראל ולהקדיש את חייהם [illegible] עמנו וארצנו.

תחזקנה ידיהם.

חֲדָשׁוֹת וּמְאוֹרָעוֹת

— הועידה [illegible] של אגודת הרבנים [illegible] באמריקה [illegible] עם הועידה הראשונה של אגודת הקהלות בארצות־הברית נועדו בניו־יורק בימי 24—26 בדצמבר. [illegible] ציונים [illegible] בועידות המאוחדות הללו. המזכיר, הרב ש. ל. הורוויץ, מסר [illegible] מפעולות השנה הראשונה, שעיקרן הן השבחת החנוך העברי [illegible] הרגש הלאומי. נתקבלו [illegible] מאת היושב־ראש [illegible] האמריקאי מיניסטר הצי, מיניסטר המלחמה, לואיס ד. בראנדייס, יוליאן וו. מאק, נתן שטרויס, ראש העיר ניו־יורק ועוד ועוד. נתקבלה ריזולוציה למחות נגד הפרעות ביהודים. נבחר ועד, שתעודתו [illegible] עד היכן מגעת התנועה האנטישמית של הפולנים באמריקה. [illegible] עם שאר האגודות [illegible] בכך ולהשפיע על בית־המחוקקים של ניו־יורק, שיתיר ליהודים שומרי שבת לעבוד [illegible] ביום הראשון. [illegible] בארץ־ישראל [illegible] השפה הלאומית [illegible] העברית [illegible] [illegible] עברית בעברית כי גני ילדים עבריים יפתחו בכל שכונה, וכי הרבנים המטיפים ינאמו לפני עדתם עברית אחת בחודש. הסופר ראובן בריינין נאם בדבר עתיד השפה העברית לעם ישראל. נתקבלו עוד שתי הצעות: לאחד את אגודת הרבנים המטיפים עם אגודת הרבנים האדוקים ולאחד את כל קהלות ישראל שבעולם. נבחרו: הרב א. א. יודילוביץ לנשיא, ד״ר ש. ביכלר [illegible] פריל לגזבר, הרב ש. אבילים למזכיר הכספים והרב ש. ל. הורוויץ למזכיר.

— התעמולה המיוחדת לאסוף בניו־יורק חמשה מיליונים דולאר לטובת היהודים נגועי המלחמה עלתה יפה. במשך שני השבועות מיום 8 בדצמבר והלאה נקבצו מאת אלף דולאר למעלה מן הסכום הנכסף.

— היהודים ברומניה קבלו [illegible] [illegible] [illegible] את [illegible] היהודים [illegible] ברומניה [illegible].

מדינת חינה [illegible]

[illegible]

— [illegible] מיניסטרים: עורך־הדין ש. רוזינבוים — למיניסטר של עניני חוץ, י. ראחמילביץ — למיניסטר של מסחר ותעשיה, וד״ר [illegible] — למיניסטר של עניני ישראל.

היהודים בליטה תומכים בממשלה החדשה, שנוסדה שם זה לא כבר, המצורפת מכל העמים, המעמדות והמפלגות. אותם הם דורשים [illegible] לאומיות לעצמם ולשאר העמים הנמצאים במדינה ההיא.

[illegible] לויד ג׳אורג בקש מאת הרברט שמואל, מי שהיה מיניסטר לענינים הפנימיים, כי ימציא [illegible] תזכיר חדש בדבר ארץ־ישראל בתור מקלט־בית [illegible] [illegible] הדרישות עם ישראל מאת אספת־השלום, [illegible] [illegible] באספת־השלום [illegible] [illegible] הועידה, שהיתה בימים האלה בין המיניסטר לעניני־חוץ באלפור [illegible].

[illegible] ההסתדרות הציונית באמריקה [illegible] בימים האלה [illegible] בפאריז עם ע. מ. האוז, ציר אמריקה לאספת־השלום. בקרוב עתידים לבוא לפאריז ד״ר א. רופין מארץ־ישראל, ד״ר חיים וייצמאן, ד״ר א. יעקבסון ועוד מנהיגים ציוניים מאנגליה, מרוסיה [illegible] יחד יערכו את נוסח הדרישות, שיגישו לפני אספת־השלום בנוגע לארץ־ישראל.

— בועידתם הראשונה בלונדון דנו לויד ג׳אורג, ראש־המיניסטרים [illegible] גם בשאלת היהודים. שניהם הם תמימי־דעים עם ההכרזה הבריטית על־דבר יסוד מקלט־בית לאומי בארץ־ישראל [illegible] באספת־השלום [illegible] זכויות גמור ינתן ליהודים בכל מקום.

— המלאכות הצבאית הצרפתית באמריקה הכחישה באופן [illegible] את הידיעות והשמועות, שנתפשטו בימי [illegible] צרפת [illegible] לקבל בחסותה את סוריה. אמנם פנו חברות סוריות באמריקה אל הממשלה הצרפתית, כי תפרוש את כנפיה על סוריה, ואף־על־פי שגורל הסורים קרוב אל לבה, בכל־זאת אין בדעתה להתערב בעניניה הפנימיים של ארץ־ישראל ולעכב באיזה אופן שהוא את קביעת גבוליה של מדינת־היהודים, אשר לעם ישראל זכות היסטורית עליה.

— ועד שלוחי הקהלות ואגודת יהודי אנגליה הגישו לממשלה האנגלית תזכיר, דמכיל את דרישות היהודים האנגליים מאת אספת־השלום.

„הועד המאוחד לעניני חוץ“, המצורף מבאי־כחן של שתי ההסתדרויות הנזכרות, הודיע, כי בא בהסכם עם הועד היהודי האמריקאי בניו־יורק והברית „כל ישראל חברים“ בפאריז בנוגע לדרישות, שראוי לדרוש מאת אספת־השלום בעד יהודי פולניה.

— הממשלה של הריפובליקה החדשה יוגוסלאביה [illegible] שבו היא מנאצת את האנטישמיות ומביעה את הסכמתה ליסוד מדינה יהודית בארץ־ישראל ולמתן זכויות לאומיות ושויון ליהודים [illegible].

— בתחילת יאנואר יפתח בפראג הקונגרס הראשון של יהודי [illegible] [illegible]

— המועצה הלאומית האוקראינית בקייב החליטה לתת למיעוטים הלאומיים זכויות מדיניות. היהודים יוכרו בתור לאום ובאי־כחם ישתתפו בממשלה האוקראינית העתידה.

בלבוב נערכה אספת־עם, שבה השתתפו יותר משלשים אלף יהודים מכל המעמדות והמפלגות. בעיר היה שבתון. בסער של התלהבות נתקבלה ריזולוציה לדרוש מקלט לאומי בארץ־ישראל וזכויות לאומיות בגולה.

— בברלין נוסדה מועצה לאומית יהודית, שתעורר ותקרא לקונגרס את כל יהודי גרמניה.

רוב היהודים בגרמניה, ואפילו העשירים שבהם תומכים בממשלה הסוציאליסטית של עבירט.

— הטורקים היושבים בברלין דרשו מאת הממשלה הגרמנית, כי תמסור אל הממשלה הנוכחית בטורקיה את מי שהיו מיניסטרים ג'מאל־פחה, טאלאט־ביי ועגוור־ביי, למען יקבלו את ענשם על הגירוש הנורא, שעשו לפני שנתים ביהודי יפו. אותו גירוש גרם לכמה מן היהודים חורבן רכושם ואבדן חייהם.

— הועד הפועל של הקהלה היהודית בווארשה, שכל חבריו הם מתבוללים, התפטר, משום שמצב־הרוחות השורר עכשיו בקהל נוטה כולו לאומיות. חברי הקהלה מסדרים לפי־שעה מועצה דימוקראטית ארעית.

בווארשה נקראה ביום 2 בנובמבר אספת־עם גדולה, שבה השתתפו למעלה מששת אלפים יהודים. האספה קבלה בהתלהבות רבה את נוסח הדרישות, שהלשכה הציונית בקופינהאגן הציעה בכרוזה אל כל ההסתדרויות הציוניות.

— ועד־העזרה המרכזי באמריקה החליט לשלוח לאירופה צירים, שיתחקו על מהות מצבם של היהודים נגועי המלחמה. הצירים נבחרו: ליאון קאמייקי, ה. פישל, מאיר ברלין והורוויץ משיקאגו. גם ועד־העזרה היהודי האמריקאי יבחר צירים [illegible] ד״ר בורים ד. בוגין נשלח בשם הועד המחלק המאוחד להולנדיה, כדי שיעשה את כל ההכנות הדרושות בעד עבודתה של המלאכות המשותפת, שתגיע שמה במהרה.

— באונגריה עבר גל גדול של פוגרומים איומים על כמה מקהלות ישראל. אין שם עתה שלטון מוצק והאספסוף מכלה את חמתו ביהודים. בערי [illegible] כל השכונות היהודיות כולן, והנזקים עולים לכמה רבבות מיליון פלורין. מעשי שוד וענוי נערכו גם בערי גאלגאץ, קאפיובאר, טשורנה ועוד ועוד. היהודים בקהלות פיסט, באנאט, ווייסינברג וקומארון הפקירו את כל רכושם ונמלטו על נפשם מחמת המציקים.

הפוגרומים באונגריה לא לבד שהם הולכים ונמשכים, אלא שקבלו צורה של רצח והרג. בעיר מארמורום התפרצו הפורעים אל בית־הכנסת בשעת התפלה והמיתו בפעם אחת שלשה יהודים. בסטאמפה שלחו הלסטים מן העיר ברכבות מסילת־הברזל את כל היהודים ואת רכושם גזלו. בקאראזמיצה נהרגו יהודים אחרים. [illegible] נרצחו גם בערים האלה: פוקש, קישקיריש, שאמביק, בארשה, [illegible]

הציונים באונגריה סדרו צבא בן עשרת אלפים איש, כולם מי שהיו חיילים, שמטרתו להגן על היהודים מפני הפרעות. מיניסטר־המלחמה של אונגריה נתמנה למפקד של כבוד בצבא הזה והספיק לו נשק ומכשירי־יריה.

— בעיר [illegible] של גליציה פרצו מעשי־פרעות חדשים ויהודים רבים נפצעו. הנזקים עולים למיליונים כתרים.

— פרופיסור ת. מאזאריק, נשיא הריפובליקה הביהימית, הניא, לפי בקשת נחום סוקולוב, את גירוש שמונה־עשר אלף היהודים, שבאו אל הארץ בימי המלחמה בתור פליטים, ופקידי הממשלה [illegible].

— המפלגה הציונית בהולנדיה פנתה בבקשה אל האפיפיור, שיגן על היהודים בפולניה מפני חמת הפולנים הקתוליים.

— היהודים באונגריה בחרו ביוסף פראג בתור חבר בועד, שיחקור את הפרעות בגליציה. פראג היא לאומי וחבר בועד [illegible]

הַתְּנוּעָה הַלְּאֻמִּית

דרישות עם ישראל

הלשכה הקופינהאגנית של ההסתדרות הציונית שלחה על־ידי הטלגראף את הכרוז הזה אל כל הסניפים הארציים:

קרב ובא הרגע, שבו יבואו הממשלות לשים שלום מתמיד.

שלום כזה יכול לצאת לפעולות רק אז, כשתתמלאנה דרישותיהם הצודקות של כל העמים הקטנים עם הגדולים, ולכל עם ועם תנתן היכולת, כשיפתח את כל כחותיו וכשרונותיו, לתועלת האנושיות.

גם עם ישראל מגלה בשעת־הגורל ההיסטורית הזאת את דרישותיו שלו.

בברית־השלום צריך להבטיח בעדו דברים אלו:

1) הכרת ארץ־ישראל — לפי גבוליה המסורת ההיסטורית ולפי הצרכים המדיניים והכלכליים — בתור מקלט־בית לאומי בשביל עם ישראל, ובמוכן יצירת התנאים הדרושים לבנות בלי מעצורים את הבית הזה.

2) שווי־זכויות מלא וממשי של היהודים בכל הארצות.

3) אבטונומיה לאומית במקצוע התרבותי, החברתי והמדיני בשביל היהודים בארצות, שהם יושבים בהן בהמונים, וכן בשאר ארצות, אם היהודים שם דורשים זאת.

אנחנו דורשים מאת הסניפים הציוניים בכל הארצות להגיש את הדרישות האלו של עם ישראל להממשלות ודעת־הקהל, ולתבוע בכל תוקף כי הדרישות יתקבלו לועידת־השלום, כדי לתמוך על־ידי כך בהצלחת את הדרישות המדיניות של כל ההסתדרות.

ביום חתימת השלום, שעל־ידיו תבריא האנושיות ותתקרב להגשמת האידיאל העברי של חיי העמים באחוה ובשלוה לנצח, צריך עלבון עם ישראל במשך אלפים שנה, המוטל כחוב על לב כל העמים, למצוא שוב את תקונו ושלומיו.

עם ישראל חייב להכנס לאגודת העמים החפשים בתור חבר שוה.

ההסתדרות הציונית — הלשכה בקופינהאגן.

ד״ר אביגדור יעקבסון.

* * *

פקודי הציונים באמריקה.

לפי המספרים הרשמיים, נרשמו עד חודש דצמבר 96,807 ציוניים בארצות־הברית. ברור הדבר, כי עד פברואר תתמלא מכסת הפקודים, שקבלה על עצמה ההסתדרות הציונית, ועוד תעדוף.

* * *

ועידת המהנדסים הציוניים.

אגודת המהנדסים הציוניים, שנוסדה בבאלטימור, ביוני 1917, בועידה הציונית, נאספה בשבוע זה בניו־יורק לועידתה השנתית הראשונה. האגודה מונה עתה כמאתים חברים, המפוזרים בכל קצוי אמריקה. הועד הפועל מסר דין־וחשבון, שהציע כי האגודה תרכז מכאן ואילך את כחותיה בהכשרת ארץ־ישראל, כדי שתוכל לקלוט את העולים המתפרנסים מיגיע־כפיהם. הועידה החליטה להכין בתים, לסול מסילות, להנהיג תנאים יפים לבריאות, לפתח תעשיות ועוד בארץ־ישראל. כמו־כן נתקבלו החלטות שונות בדבר מעשים טכניים בארץ־ישראל, שהמהנדסים, הכימאיים והחקלאיים מומחים להם. מלאכות של בעלי מקצוע תשלח בקרוב שמה על־מנת לחקור את התנאים ומצב הדברים.

* * *

ועידת „פועלי־ציון" באמריקה.

בפילאדלפיה נועדה בימי 24—29 בדצמבר הועידה השנתית האחת־עשרה של „פועלי־ציון". מר ח. ערינרייך, מזכיר המפלגה, נתן דין־וחשבון מפורט על מעשי הועד המרכזי. הועד הקדיש הרבה מכחותיו לקריאת קונגרס הפועלים לשם ארץ־ישראל ולתנועת הקונגרס היהודי. הדין־וחשבון עורר וכוחים סוערים והתנגדות עצומה בין הצירים. עיקר־טענותיהם הוא, כי הועד לא פעל בעד הסוציאליזם די הצורך, וכי בכלל עשה על דעת עצמו ולא התחשב עם החברים.

ד"ר שמריה לוין נאם בשם ההסתדרות הציונית הכללית. הנואם הראה על חובת כל המעמדות והמפלגות בעמנו, וביחוד „פועלי־ציון", להתאחד עם הציוניים על־מנת לעבוד שכם אחד לשם תחית ארץ־ישראל ובנינה.

מזכיר ועד ארץ־ישראל נתן דין־וחשבון מפעולותיו. הועד אסף במשך השנה שעברה עשרים וששה אלף דולאר לטובת קופת־הפועלים בארץ־ישראל. הצירים בקרו את הועד על שמעט לעשות לטובת הקרן הלאומית, זה המוסד היותר דימוקראטי שלנו.

נתקבלו, אחרי רוב וכוחים, הריזולוציות האלה: לעבוד במדה רחבה לשם התישבות־בשותפות בארץ־ישראל; לקרוא קונגרס כללי לכל יהודי העולם; לקרוא קונגרס כללי לכל הפועלים היהודים שבעולם; לבנות את ארץ־ישראל על יסודות של חירות גמורה לכל הלאומים היושבים בקרבה; האדמה וכל מכשירי־הצבור יהיו קנין העם, והצדק המוחלט ישלט בחיים ובחברה; הקונגרס הציוני הוא בא־כחו של עם ישראל ביסוד מקלט־הבית הלאומי בארץ־ישראל, ומפלגת „פועלי־ציון" משתתפת בקונגרס בתור קבוצה עומדת ברשות עצמה; הרשות נתונה ל„פועלי־ציון" לבוא בהתקשרות עם ההסתדרות הציונית באמריקה בענינים הנוגעים לפעולות ציוניות כלליות; להשתדל, כי יונהג שבוע־עבודה בן חמשה ימים, כדי שיוכלו הפועלים היהודים לשמור את השבת.

בשאלת־הלשונות, שהרתיחה את לב החברים לפני הועידה ובשעתה, נצחו האידישיסטים. הריזולוציה, שנתקבלה, אומרת: „הועידה מודיעה, כי מבלי הכנס בעצם השאלה הפרינציפיונית איזו צריכה להיות שפתנו הלאומית בארץ־ישראל, — רואה היא נחיצות לדרוש שווי־זכויות גמור בשביל אידיש ועברית בחיים הצבוריים שבארץ־ישראל".

החלט לקחת חלק בועידה העולמית של „פועלי־ציון". לצירים נבחרו: ד"ר נ. סירקין, ד"ר ח. זשיטלובסקי, ב. צוקרמאן, ד. פינסקי, ח. ערינרייך ובודיש.

ברגש ובהתרוממות־רוח החלט לשלוח ברכה לחברי הגדוד העברי, שרבים מהם הם „פועלי־ציון".

פרופיסור חיים פיינמאן נבחר למזכיר כללי, חיים ערינרייך — למזכיר ההסתדרות וקופילוב — לגזבר. הועד המרכזי יבחר על־ידי כל חברי המפלגה על־פי ריפירינדום מתוך הרשימה, שהציעה הועידה.

בועידה השתתפו 135 צירים בא־כח 70 אגודות, הנמצאות ב־49 ערים, 18 מדינות ארצות־הברית ושלשה מחוזות קאנאדה.

* * *

פעולות ההסתדרות העברית.

אב. גולדברג, מזכיר ההסתדרות העברית באמריקה, שלח אלינו את הידיעות האלה:

— ביום ד', 11 בדצמבר, ערך הועד הפועל של ההסתדרות העברית בבית־המלון „מקאלפין", ניו־יורק, נשף פרידה להד"ר נ. סלושץ לרגלי צאתו את הארץ הזאת ולכתו לפאריז.

הנשף הצטיין ברבוי מבקריו, למרות הגשם הגדול שירד בערב ההוא, וביחוד ברוח ההתלהבות העברית, ששררה בין הנאספים וברגשות החבה והכבוד העמוקים לחתן־הנשף.

מר ר. בריינין, נשיא ההסתדרות העברית, בתור יושב־ראש של הנשף, צייר בדברים יפים את תכונתו הספרותית והצבורית של הד"ר נ. סלושץ, והנואמים, שבאו אחריו, מלאו אחרי דבריו.

בין הנואמים היו: הד"ר ש. לוין, ד"ר ב. מוסינזון, א. בן־יהודה, חמדה בן־יהודה, ד"ר נ. סירקין, ק. ווייטמאן, אב. גולדברג, ב. שלווין, צ. שארפשטיין, הלל בבלי ופוליאטשיק.

אחרי שהודה הד"ר נ. סלושץ לכל הנאספים על דבריהם, הביע את תקותו, כי בקרוב יתראה עם כל החברים הנאספים בארץ־ישראל ושם ימשיכו את העבודה הלאומית הגדולה, שנתרחבו אפקיה במדה גדולה כזו.

האספה נסגרה במצב־רוח מרומם.

— ביום ב', 2 בדצמבר, נערכה אספה טרקלינית על־ידי ההסתדרות העברית בביתו של מר קייזר בהארלם, ניו־יורק. האספה הזאת היא הנסיון הראשון של אספות ממין זה, שמתכוננת ההסתדרות לערוך פעם בפעם לשם רכישת יהודים אמידים בתור חברים להסתדרות. האספה היתה קטנה במספר מבקריה, אבל אלה שבקרו אותה הראו את גודל התענינותם בעבודת ההסתדרות העברית. באספה הזאת נאסף סכום של 100 דולארים.

השתתפו באספה הזאת ר. בריינין, נ. סלושץ, מ. שיינקין ואב. גולדברג.

— במוצאי־שבת, 14 בדצמבר, נערכה אספה פומבית על־ידי „בני עם חי", ניו־יורק, בבית־הספר העברי־הלאומי, 206 איסט ברודווי. נאמו אב. גולדברג, ק. ווייטמאן, א. ח. פרידלאנד וא. שולמאן. נספחו אל ההסתדרות 60 חברים.

— ביום א', 22 בדצמבר, היתה אספה פומבית בבית תלמוד־התורה ר' ישראל סאלאנט, 74 רחוב 118 מזרחה, ניו־יורק.

— באותו היום בערב היתה אספה פומבית בהארטפורד, קונ., ערוכה על־ידי האגודה הציונית „בני ובנות הרצל", שנספחה אל ההסתדרות העברית. ק. ווייטמאן נסע שמה לנאום ולסדר את האגודה החדשה.

— במוצאי־שבת, 4 בינואר, 1919, באגודת „בני עם חי", 217 רחוב הנרי, ניו־יורק, ינאם דניאל פרסקי על תנועת האידישיזם בגלות.

שונות

בארץ־ישראל.

מודיעים ממקורות שונים, כי הממשלה האנגלית שולחת מארץ־ישראל ומשאר ארצות הקדם את כל החיילים שאינם יהודים והיא משאירה שם רק את החיילים והמתנדבים היהודים, ומוסיפה עליהם עוד חיילים יהודים מכל חזיות־המלחמה שבאירופה. הצבא היהודי הגדול הזה, המונה בערך מאת אלף איש, שומר עכשיו לבדו בשם אנגליה את כל המזרח הקרוב. לעובדה הזאת מיחסים ערך מדיני רב, ביחוד בשביל בטחון מקלט־הבית היהודי בארץ־ישראל.

* * *

על קדוש ארץ־ישראל.

ההסתדרות הציונית באמריקה פרסמה את רשימת־האבדות הראשונה של הגדוד העברי בארץ־ישראל. הרשימה מכילה שמות ארבעים ושלשה מתים ושלשה פצועים. הגבורים הלאומיים האלה היו חברים בפלוגות 38 ו־39 של „רויאל בריטיש פיוזילירס", המצורפות מצעירים יהודים של אמריקה, אנגליה ושאר ארצות־ההסכם, שהתנדבו אל הצבא האנגלי להלחם בעד שחרור ארץ־ישראל בתור תוצאה מן ההכרזה הבריטית ההיסטורית.

נהרגו במלחמה ועל־ידיה: א. וו. יוליאן, ר. מארקס, ב. לווינסון, ב. גריימאן, ס. מילדרגר, ב. וולף, ע. לאספיט, ע. קלוגמאן, י. שאפט, דניאל בארניט, מנדיל טרוטינברג, י. בריס־לויר, משה צימרמאן, ש. ברנשטיין, פ. רוזנברג, ל. הארטמאן, ק. סירימבר, ד. רידליק, ס. הארט, ל. בליק, י. גולדריטש, ב. סאבו־בינסקי, ס. אברמסון, מ. דיעץ, וו. וויינברג, י, ברמאן, מ. פרידמאן, ה. קאנטר, י. ליוואי, מ. עליק, מ. בינשטוק, ס. בלומינטאל, ל. אלאנוביץ, מ. פריינר, מ. גאלינסקי, א. לויד, ה. סטרונג, ג. ס. טינאנס, ק. ליוואי, פ. ליוואי, ב. גרייסון, ס. רוזנברג וי. מאלקין.

נפצעו במלחמה: ה. ב. קרוס, א. י. רובינזון ופ. ליפקוביץ.

אותות־הצטיינות צבאיים ניתנו לאלה: מ. עלפמאן, א. י. רובינזון, ק. גורדון, י. ענגיל, ט. ב. ברויז, ט. ה. פליגילסטון, א. ע. באלוק, י. קאמירון, ר. שפייכוויל ומ. ברום.

* * *

איתמר בן־אב"י יצא לאירופה.

הסופר העברי והעסקן הציוני איתמר בן־אב"י יצא לאירופה. הוא נשלח מטעם חבורת באי־כחם של העמים הקטנים במרכז־אירופה. בן־אב"י יבקר את אספת־השלום וישלח משם את רשמיו ל„התורן" בקביעות.

* * *

חדשות ספרותיות.

— במערכת „התורן" נתקבל הספר השני (ניסן — סיון, תרע"ח) של „התקופה", היוצאת במוסקבה בעריכת דוד פרישמאן ובהוצאת אברהם יוסף שטיבל. וזה תכנו:

ספורים: דון קישוט מאסטרופולי — בוקי בן יגלי; סחור סחור (רומאן, ספר ראשון, חלק שני) — א. שטיינמאן; חלום פלא (אגדה) — י. ה. ייבין; מבעד לערפל (רשימות) — ד. שמעונוביץ; ענגים (ספור) — ה. ש. בן־אברם; עיר המקלט (מעשה) — דוד פרישמאן.

מאמרים: ההדור במדרש הכתובים — י. ח. טביוב; רבי מנשה אילייר — ש. רוזנפלד; מחלות העצבים והאבנניקה אצל היהודים — ד"ר ש. ביחובסקי; תוכן וצורה — אליעזר ברייגר; בב ותורתו — ד"ר שמעון מילנר; מבוא לתורת המטפיסיקה — הנרי ברגסון; פסקי הטעמים — פינחס מינקובסקי; תורת השלומים — ראלף וואלדו אמרסון; לזכר הרמאן כהן — יעקב מזא"ה.

תרגומים: ים הצפון (מחזור ראשון) — מאת היינריך היינה, תרגום דוד פרישמאן; שירים — מאת מ. לרמונטוב, תרגום ד. שמעונוביץ; משירי יוליוס סלובאצקי — תרגום י. ליכטנבוים; משירי מ. קונופניצקה — תרגום י. ליכטנבוים; שירים — מאת פול וורלן, תרגום י. ליכטנבוים. ספר יורם — מאת רודולף בורכארדט, תרגום דוד פרישמאן.

שירים: סוניטות עכו"ם — שאול טשרניחובסקי; שירים — דוד שמעונוביץ; נגינות לילה — י. ליכטנבוים; אפרסמון — י. רברבי; שירים — מ. ז. וולפובסקי; נכאים — א. ז. בן־ישי.

בקורת: מגדלי מוכרי־ספרים — ד. א. פרידמאן; ג. שופמאן — נתן גרינבלאט; חרש וישן (הרהורים) — י. ה. ייבין; למשפחת השיילוקים — ד. א. פרידמאן.

ביבליוגרפיה: „אבק", „מפי העם", „העבר הקרוב" — מ. בן־אליעזר; „העבר", „בנכר", „על נהרות בבל", „ספרות" — נ. גרינבלאט.

מתקופה לתקופה: מן הסערה — איסידור לאזאר.

הספר השני הזה, כמו הראשון, מחזיק שבע מאות עמודים בתבנית גדולה ונדפס בחיצוניות מהודרה ומקושט בקשוטי־ציור עברים נאים. הספר הגיע להמערכת באכסמפלאר אחד.

כפי שמודיע אותנו מר אברהם יוסף שטיבל, הנמצא כעת בקופינהאגן, עומדים היו לצאת במוסקבה בסוף הקיץ שעבר ובחדשי החורף הראשונים גם הספר השלישי והרביעי של „התקופה", שניהם בעלי תוכן עשיר, אך מפני המהפכה של הבולשיביקים באותה עיר אין לדעת, אם עלה הדבר בידי העורך להוציאם לאור.

בתוך המודעה, שנדפסה ב„התקופה" על־אדות הספרים החדשים מספרות העולם, ש„הוצאת שטיבל" עוסקת בתרגומם ובהוצאתם, אנו קוראים גם את הדברים האלה:

„הוצאת שטיבל" חושבת לגשת אל תרגום ספרי שפינוזה ומבקשת את המתרגם האמן, אשר בכחו ליטול על עצמו את המלאכה רבת־האחריות הזאת.

„מלבד זה נגשת הוצאתנו לעיבודה של היסטוריה כללית מצוירת על־ידי קולגיום של מומחים למלאכה זו.

„כמו כן נגשים אנחנו להוצאת מונוגראפיות על־דבר האמנים העברים, וכן ספר תולדות האמנות הכללית.

„פותחים אנחנו מחלקה גם לספרים מקוריים בכל המקצועות השונים. מי שיש לו ספר חשוב באיזה מקצוע שהוא יוכל לפנות אלינו".

באמריקה אפשר לפנות בעניני „הוצאת שטיבל" אל י. ד. ברקוביץ על־פי הכתובת הרשומה בראש הגליון.

התשורה העממית לאליעזר בן־יהודה.

ועד היובל של בן־יהודה מתכבד לפרסם בזה את שמות החברים שהשתתפו בתשורה הלאומית לגבור הלאומי, אליעזר בן־יהודה, לקנות לו בית ונחלה בארץ אבות.

רשימה ג.

ע"י המטיף ה. מאסליאנסקי ומר ש. למפרט, ניו־יורק:

ברוך ובת־שבע גראבלסקי — — $250.00
טשארלס שפייזהנדלר — — — 50.00
שמואל גרינשטיין — — — — 50.00
ב. מרגולית — — — — — — 10.00
לאזאר מרגולית — — — — 10.00
ה. ב. אייזיקסון — — — — 10.00

א. ראטנר, ניו־יורק — — — 20.00
ע"י א. ראטנר, ניו־יורק — — 20.00
ק. אלטשולר, טונטון, מאס. — 11.00
יוסף מאירסון, בוסטון — — 15.00
טשארלס לפידות — — — — 1.00
ש. קרונגולד, ניו־אורליאנס — 2.00
יעקב סמרטנקה, רוטשסטר — 1.00
ר. איזאק אלגאזי, רוטשסטר — 1.00
משה וויידינפילד, סקנקטדי — 1.00
פ. ס. נאומוף, סקנקטדי, נ. י. 3.00
י. גארב, טרינטון, נ. דז. — — 2.00
י. טצייט, פילאדלפיה, פא. — 2.00
ברנרד ס. גורמאן, רקאווי ביטש 2.00
ע. שער, דנבר, קול. — — — 1.00
ל. הוכברג, קיימברידזש, מאס. 1.00
י. קארפילאוו, ברידזשפורט — 2.00
ה. מ. קאפלאן, עטנא, פא. — 2.00
מאכס כשדן, וועסט ניו־יורק — 1.00
לואים ישמה, ניו־יורק — — 2.00
מאכס בייזין, בייאון, נ. דז. — 2.00
וויליאם שירנוף, שיקאגו — — 5.00
י. כהנוביץ, גרינסבורג, פא. — 10.00
שמואל י. גולדשטיין, וואוסטער 5.00
הרב שאול סילווער, שיקאגו — 5.00
ז. שולדינגר, דיטרויט, מיש. — 5.00
יעקב זאק, נורפולק, ווירג. — 10.00
הרב ה. קוטלר, ברידזשפורט 1.00
א. ראפל, טרוי, נ. י. — — — 1.00
מרת עטהיל שכטמאן, ניו־יורק 1.00
יעקב מאנילוף, עלנוויל, נ. י. 2.00
הרב יוסף ה. מרגולית, שיקאגו 3.00
טשארלס ברמאן, שיקאגו — — 3.00
מארקום אדלר, שיקאגו — — 1.00
י. שיינפילד, הארטפורד, קונ. 1.00
ע. פארסונס, נואַרק, נ. דז. — 2.00
מ. ב. לוין, פילאדלפיה, פא. 3.00
יוסף ל. שאליט, פארגו, נ. ד. 5.00
ש. י. ווייסמאן, ניו־יורק — — 5.00
„כרמל" קעמפ בני ציון, מולדין 18.00
ע. ליפשיץ, סקנקטדי, נ. י. — 5.00

יעקב פישמאן, ניו־יורק — — 5.00
„אוהבי ציון", בופאלו, נ. י. — 10.00
מנדיל מילר, קליבלאנד, אָ. — 10.00
וויליאם קופלוביץ, טולידו, אָ. 1.00
נ. שיין, סיראקיוז, נ. י. — — 5.00
בן־עמי ודושקין, שיקאגו — — 10.00
משה הורביץ, סיאטל, וואש. — 2.00
ד"ר מ. וו. בידר, ניו־יורק — — 5.00
יוסף פראנקפורד, ברוקלין — — 1.00
ד"ר נתן ב. גלאסמאן, האמבורג 3.00
וויליאם ראפינוביץ, ברוקלין — 5.00
אברהם י. ווילקומירסון, דנבר 3.00
ס. ע. אושין, ווהייט פליינס — 2.00
הרב א. מ. הרשמאן, דיטרויט 5.00
ישראל קאפוסט, שיקאגו — — 5.00
ש. לסר, מאונט־יוניון, פא. — 5.00
ש. סולובייציק, ווסטרלי, ר. א. 1.00
מ. נ. מארקס, סולט־ריוור, אפריקה הדרומית — — — 5.00
מרת א. ברגמאן, סיאטל, וואש. 1.00
נתן פרסקי, יונגסטון, אָ. — — 5.00
שלמה צמה, סט.־דזוזף, מונט. 1.00
הריימאן גרייבר, שיקאגו — — 1.00
הרב י. קליטצנר, פארגו, נ. ד. 2.00
דוד גולדשטיין, ברוקלין — — 3.00
א. אברהמסון, פילאדלפיה, פא. 2.00
שמואל בירסון, וואן־הויטין — 5.00
י. נ. ברוידה, האמבורג, פא. — 2.00
ע. ל. קופר, פילאדלפיה, פא. — 1.00
לואים רזניק, פילאדלפיה, פא. 2.00
ברנט דודסון, נורביטש, קונ. — 2.00
ישראל בנדיגר, יונגסטון, אָ. — 3.00
עליאש זילברשטיין, ניו־יורק — 10.00
י. ראבינוביץ, דיטרויט, מיש. 10.00
הערי זאבל, רדינג, פא. — — 5.00
מ. גרשטיין, בוסטון, מאס. — 5.00
מ. כץ, בייאון, נ. דז. — — — 2.00
מ. ד. סיטני, סקנקטדי, נ. י. 1.00
י. ל. סגל, דים־מוינים, אייאָווא 5.00
הנרי רוזינבוים, פליינפילד — 5.00
משה מ. גולדברג, ווינטרופ — 2.00
י. לוין, מולדין, מאס. — — — 2.00
לואים רוזמאן, ברוקלין — — 5.00
ה. ליפשיץ, דיטרויט, מיש. — 1.00
הרב פייבושביץ, פורטלאנד — 1.00
י. בארנובסקי, ניו־יורק — — 2.00
הערי הארימון, בופאלו, נ. י. 5.00
הנרי מייסטר, קווינסי, מאס. — 2.00
הרב פליקס מנדילסון, אליזאביט 1.00
מ. י. אבראמוביץ, מאונט־ווירנון 1.00
סעם שארין, קליבלאנד, אָ. — 1.00

ב. ה. אלפירטס, סט־אנטוניה 5.00
ש. הירשמאן, ניו־יורק — — 1.00
בן־ציון מזרחי, אינדיאנאפולים 5.00
אליעזר דיאקון, אינדיאנאפולים 5.00
בית־המסחר של גרוסמאן ופור־קויז, ניו־יורק — — — — 10.00
ליוטינאנט ע. ראפופורט, קעמפ גרינליף — — — — — — 1.00
מ. מ. אייכליר, בוסטון — — 5.00
הרב יצחק מארקוס, ניו־ברונזביק 1.00
אהרן ליכטין, פילאדלפיה, פא. 1.00
לואים הורביץ, דורטשסטר, מאס. 1.00
הרב ה. י. פיינזינגר, איל־סיטי 1.00
ש. טוקיר ושותפיו, קליבלאנד 2.00
אברהם פארביר, דיטרויט — 5.00
הנרי ד. כהן, דזשוירזי סיטי — 10.00
הערי מורגאן, פיטסבורג, פא. 3.00
ה. ארונוף, ברוקלין — — — — 5.00
ד"ר ז. מנדלסון, דזשוירזי סיטי 5.00
ש. פאבלובסקי, נואַרק, נ. דז. 2.00
מרת סטימבבלאר, וויניפג, קנדה 5.00
י. הירש, סאן־פראנציסקו, קאל. 3.00
ד"ר ס. פ. בורשטיין, קליבלאנד 5.00
הרב י. קאפלאן, סטיפנוביל, אָ. (ע"י „העברי") — — — — 4.00
פ. לובין, שיקאגו — — — — 5.00
א. בייקר, פיטסבורג, פא. — 1.00
מ. קאזאס, ברוקלין — — — 2.00
איזידור פיינגולד, ברוקלין — 1.00
ד"ר א. וואלפסון, ניו־יורק — 2.00
משה ניומאן, פיטסבורג, פא. — 5.00
ש. זילברשטיין, פילאדלפיה — 1.00
אליהו בארנארד, ניו־יורק — 2.00

סך־הכל — — — — — $845.65
מקודם — — — — — — 2266.05

הסכום הכללי — — — — — 3111.17

(עוד יבואו).

אלה החפצים להשתתף בתשורה העממית ישלחו את הכסף על־פי הכתובת:

Israel Matz, Treasurer,
29 DeKalb Ave., Brooklyn, N. Y.

תקונים ברשימה ב.

שאול קונין, יונגסטון, אָ. — — $5.00
ט. ה. כץ, דורצסטר, מאס. — 5.00
מ. דיימונד, בופאלו, נ. י. — — 1.00
מ. ספקטור, פילאדלפיה, פא. — 2.00
ד"ר ס. בלומברג ושמואל מאזור, פיטסבורג, פא. — — — — — 6.00

טבלאות לכרך „התורן"

שנה רביעית

במערכת „התורן" נמצאות למכירה טבלאות לכרך „התורן" שנה רביעית (מארץ 1917 — פברואר 1918).

המחיר עם המשלוח 40 סנטים

מר מ. שפירא

הסוכן היחידי בשיקאגו וסביבותיה מקבל חותמים ומודעות בשביל „התורן".

שנוי הכתובת

אָנו מבקשים מאת חותמי „התורן" להודיע לנו על־דבר שנוי כתובתם תיכף אחר העתקת דירתם, כדי שהגליונות יגיעו לידם על־פי כתובתם החדשה בלי שום עכוב.

הנהלת „התורן".

לחותמי קאנאדה

אָנו פונים שוב לחותמי קאנאדה ומבקשים מהם לא לשלוח לנו יותר המחאות פרטיות (טשעקס), אלא המחאות פוסטה (מאָני אָרדערס) מפני העכוב שיש בזה לענין גבית הכסף.

הנהלת „התורן".

הנחה לחותמי „התורן".

במערכת „התורן" נמצאים למכירה במספר מצומצם:

„התורן" (החדשי) שנה א', מכורך
המחיר $1.50 — לחותמי „התורן" $1.20

„התורן" (השבועי) שנה ג', מכורך
המחיר $3.50 — לחותמי „התורן" $2.50

„התורן" (השבועי) שנה ד', מכורך
המחיר $4.00 — לחותמי „התורן" $3.00

כל המחירים עם המשלוח

לוח אחיעבר

שנה א

מאסף ספרותי ושמושי עם תמונות וציורים

ערוך על־ידי

שמעון גינצבורג, ד"ר ש. מ. מלמד וצבי שארפשטיין

מכיל 464 עמודים.

מחיר הלוח עם המשלוח — $1.50. בכריכה יפה — $2.00

הכתובת:

LUAH ACHIEBER
55 Fifth Avenue, New York.

בלשכת „התורן" נמצאים למכירה:

1) כתבי ראובן בריינין, כרך א', ספורים וציורים, 318 עמודים. מכורך בד הדר. המחיר — — — — — 1.50
די־לוקס — — — — — — 2.00
2) „לוח־אחיעבר", שנה א', מאסף ספרותי, 464 עמודים, בלי כריכה 1.50
בכריכת בד יפה — — — 2.00
3) ספר הזכרון לבן יהודה, מאסף ערוך ע"י ראובן בריינין, הוצאה מהודרה, 92 עמודים — — .50
4) „התורן" החדשי, שנה א', מכורך יפה — — — — — — 1.50
5) „התורן" השבועי שנה ג', מכורך יפה, — — — — — 3.00
6) „התורן" השבועי שנה ד', מכורך יפה — — — — — — 3.50
7) מקרן זוית, קובץ מאמרים, מאת ד"ר דוד נוימארק, בלתי מכורך .45
8) תיאודור הרצל: נאומים קונגרסיים, בתרגום ש. גינצבורג, בלתי־מכורך — — — — .15
9) תחית לשון, קובץ, הוצאת „מפיצי שפת עבר" — — — .25
10) ב"נ סילקינר: מול אהל־תמורה, פואימה — — — — — .25
11) היסוד המדיני בהשקפות הנביאים מאת פרופ. י. פריד־לנדר — — — — — .15
12) מחג לחג, קובץ, חוברת א — .10
13) חיי טוב, קומידיה במערכת אחת, מאת שלום־עליכם, תרגום י. ד. ברקוביץ — — — — — — .10
14) שלילה וסתירה, הסתכלות, מאת ש. ב. מקסימובסקי — — — .10
15) „חלום אביב", אגדה (מנוקדת), מאת ש. ב. מקסימובסקי — — .05
16) א) השפה והתחיה, מאת ד"ר בן ציון מוסינזון; ב) העברית בארצנו, מאת י. בן צבי — .03
17) א) הספרות העברית ועתידותיה מאת ראובן בריינין; ב) המבטא בלשון העברית, מאת א. בן־יהודה .03
18) עברית ולעזים, מאת א. בן־יהודה — — — — — — .05
19) ההסתדרות העברית ושאיפותיה מאת ק. ווייטמאן — — — .02
20) וואָס איז אידישע ערציהונג, מאת י. ז. פרישברג — — — — .02
21) דאָס אידישע בוך, מאת ח. נ. ביאליק — — — — — — .05
22) שפתנו, מאת מ. שיינקין — — .05
23) מלחמת היהודים ברומאים, סקירה היסטורית, מאת ישראל בלקינד (מנוקד) — — — — — — — .35
24) „אונטער'ן שאָטען פון חרמון" אַ באַנד ערצעהלונגען פון ארץ־ישראל. 276 זייטען, פיין אילוסטרירט — 1.00
25) אהבת ציון, מאת אברהם מאפו, מכורך — — — — — — — 1.25
בכריכה די־לוקס — — — — — 1.65

המחירים עם המשלוח.